

Budsjettnemnda for jordbruket
12.04.2000

Utredning nr. 2

Referansebruksberegninger 2000 m/4 vedlegg

INNHOOLD		Side
1	INNLEDNING	5
1.1	Generelt	6
1.2	Årets referansebruksberegninger	7
2	JUSTERING AV GRUNNLAGSDATA - BASISMODELL TIL REFERANSEBRUK	9
2.1	Generelt	9
2.2	Arbeidsforbruk	9
2.3	Vanning	11
2.4	Avlingsnivået for potet, korn og oljevekster	11
2.5	Referansebruk med husdyrproduksjoner	13
3	PRINSIPPER SOM ER BRUKT I BEREGNINGENE	14
3.1	Normering av investerings- og mekaniseringsnivået	14
3.1.1	Innledning	14
3.1.2	Bygninger	14
3.1.3	Utvendig mekanisering	16
3.2	Normalisering av gjeldsandelen	17
3.3	Godtgjøring til kapitalen	18
3.4	Leid arbeid	19
3.5	Verdiøkning på buskap og varelager	19
3.6	Produktivitetsendringer	19
4	PRISER PÅ DE ENKELTE POSTENE PÅ REFERANSEBRUKENE	20
4.1	Korn	20
4.2	Poteter	22
4.3	Melk	23
4.3.1	Melkeprisen i totalkalkylen	23
4.3.2	Melkeprisen i 1998	23
4.3.3	Melkeprisen i 1999 og 2000	24
4.4	Frukt og bær	24
4.5	Kjøtt	25

4.6	Ull	25
4.7	Leieinntekter traktor og redskap	25
4.8	Annet	25
5	PRODUKSJONSTILSKUDD OG KOSTNADS- NEDSKRIVING	26
5.1	Pristilskudd	26
5.1.1	Grunntilskudd	26
5.1.2	Distriktstilskudd melk	26
5.1.3	Distriktstilskudd kjøtt	27
5.2	Driftstilskudd pr bruk	28
5.3	Produksjonstilskudd pr dyr	28
5.4	Refusjon av avløserutgifter for ferie og fritid	29
5.5	Areal - og kulturlandskapstilskudd	30
5.6	Tilskudd til unge bønder	32
5.7	Tilskudd til dyr på utmarksbeite	32
5.8	Bunnfradrag	33
5.9	Tilskudd til endret jordarbeiding	33
6	KOSTNADER	34
6.1	Arbeidsgiveravgift	34
6.2	Kraffôr	34
6.3	Kunstgjødning og kalk	35
6.4	Statusverdier avskrivninger og vedlikehold	35
6.5	Andre kostnader	38
7	BEREGNINGSRISULTATER	39
7.1	Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk	39
7.2	Framregningen fra 1998 til 2000	40
7.3	Kostnadsutviklingen på referansebrukene	49
7.3.1	Kraffôr	50
7.3.2	Kapitalgodtgjøringen	51
7.3.3	Avgifter mv.	51
7.4	Sammenligninger med fjorårets beregninger	53
7.4.1	Forskjellen i resultater	53
7.4.2	Forklaringer på forskjellene for de enkelte referansebruk	56

8	SAMMENLIGNING AV RESULTATENE I REFERANSEBRUKSSYSTEMET MED RESULTATENE FRA NORMALISERTE REGNSKAPER	62
8.1	Innledning	62
8.2	Nærmere om beregningsresultatene	62
8.3	Årsaker til ulikt nivå	64

1 INNLEDNING

Med dette legger Budsjettnemnda for jordbruket fram sin utredning om beregninger for referansebrukene for årene 1998 - 2000. Det er ventet at referansebruksberegningen fra neste sesong vil være lagt om slik at de bygger på driftsgranskingene mer direkte. I St.meld.nr.19 (1999-2000) «Om norsk landbruk og matproduksjon» står det følgende:

«Referansebrukssystemet erstattet etter St.prp. nr. 8 (1992-93) det tidligere modellbrukssystemet. Referansebrukene gir grunnlag for å vurdere effektene av virkemiddelbruken innenfor jordbruket for ulike bruksgrupper, distrikter og produksjoner. Til tross for de forenklingene dette medførte benyttet det i dag betydelige ressurser på å omarbeide deler av og supplere driftsgranskingsmaterialet. Det er også betydelig usikkerhet knyttet til normeringen av arbeid og kapital som skjer ved utarbeidelsen av referansebrukene i dag. For å forenkle systemet ytterligere og i større grad å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner, foreslås det at man nytter grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid og kapital. En viktig forbedring med en slik omlegging vil være at man sikrer et større datatilfang bak tallmaterialet.»

Det er uttrykt en målsetting om å begrense ressursene som brukes til referansebruksberegningene. En relativt stor andel av ressursbruken har vært årlig utarbeiding av typebruk og basismodeller. Budsjettnemnda besluttet derfor før fjorårets sesong at basismodellene for 1997 kunne ligge til grunn også for årets referansebruksberegninger.

På bakgrunn av St.prp. nr. 8 (1992-93) «Landbruk i utvikling» og Innst. S. nr. 92 (1992-93) «Innstilling frå landbrukskomitèen om retningslinjer for landbrukspolitikken og opplegget for jordbruksoppgjera mv.», vedtok Stortinget i februar 1993 nye retningslinjer for landbrukspolitikken. Det tidligere modellbrukssystemet ble ikke lenger et operativt målesystem for sammenligning av inntektsnivået i jordbruket med bestemte andre grupper i samfunnet, og dannet heller ikke lenger grunnlag for rammen i jordbruksoppjøret. Til disse vurderingene ble totalalkylens resultatmål lagt til grunn. Imidlertid skulle et forenklet modellbrukssystem fortsatt nyttes til å vurdere effekter av virkemiddelbruken innenfor jordbruket for ulike bruksgrupper, distrikter og produksjoner, samt for å vurdere inntektsutviklingen i hovedproduksjonene. Budsjettnemnda valgte å kalle dette for referansebruksberegninger. Navnebyttet skulle markere et skille i bruken av materialet. Beregninger på referansebruk ble første gang lagt fram til jordbruksforhandlingene i 1993. Også den ventede omleggingen neste år vil bli markert med et navnbytte.

Referansebruksberegningene som legges fram i denne utredningen er beregninger på bruksnivå for ulike produksjoner, bruksstørrelser og områder. Hensikten med beregningene er bl.a. å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksavtalene.

Som grunnlag for jordbruksforhandlingene, er det lagt opp til en mer omfattende resultatkontroll knyttet opp til de mål og retningslinjer Stortinget har trukket opp. Den omfattende resultatkontroll over resultater og måloppnåelse skal legges fram for Stortinget etter gjennomføringen. I tillegg til inntektsmåling av jordbruksinntekter gjelder dette resultater for matvareberedskap (arealbruk), miljø- og ressursvern, distriktpolitikk og sysselsetting, likestilling m.m. Referansebruksberegningene inngår i resultatkontrollen.

1.1 Generelt

Som følge av Stortingets vedtak den 1. desember 1975 «Om inntektsopptrappingen i landbruket», ble det et utvidet behov for å kunne sammenligne inntektsnivået i landbruket med inntektsnivået i industrien. Fra før av hadde en totalkalkylen for jordbruket, som viser det totale innteks- og kostnadsnivået i næringen. Men behovet ble nå utvidet til å gjelde de forskjellige produksjoner, bruksstørrelser og distrikter. Problemene omkring registreringen av inntektsnivået i landbruket ble tatt opp i St.meld. nr. 14 (1976-77) «Om landbrukspolitikken» og i St.meld. nr. 80 (1978-79) "Om inntekt og levekår i landbruket».

En av de viktigste oppgavene Budsjettnemnda ble pålagt i de nevnte Stortingsdokumentene, var å utforme et sett av modellbruk og beregne årsverksinntekten på disse i samsvar med de retningslinjer som ble gitt i dokumentene. Videre å beregne et sammenveid gjennomsnitt av årsverksinntekten i modellbrukssystemet på grunnlag av en sammenveingsmodell med beregnede vekttall for den enkelte modell.

Arbeidet i Budsjettnemnda med utviklingen av modellbrukssystemet startet høsten 1976. Det ble da utarbeidet en foreløpig plan for modelldekning av de forskjellige landbruksproduksjonene. Ved valg av modeller ble det særlig lagt vekt på å få til et mest mulig representativt utvalg av de forskjellige produksjoner, bruksstørrelser og distrikter. Modellbrukssystemet har etter den tid blitt utvidet og videreutviklet.

Formålet med modellbrukene var å ha et måleinstrument som viste inntektene i jordbruket i forskjellige produksjoner, bruksstørrelser og distrikter, og som kunne brukes til å sammenligne gjennomsnittlig inntekt i jordbruk og industri.

Referansebruksberegningene er en tilpassing av de tidligere modellbruksberegningene etter de retningslinjer som St.prp. nr. 8 (1992-93) setter. Navnebyttet markerer et skille i bruken av materialet. Sammenveid modellbruksinntekt blir ikke lenger nyttet til sammenligning av inntektsnivå og -utvikling i jordbruket med andre grupper, og er derfor tatt ut i referansebruksberegningene. Kalkylemodellene, modell 6, 16, 20, 29, 31 og 32 i de tidligere modellbruksberegningene, som var tatt med i modellbrukssystemet først og fremst for beregning av sammenveid inntekt, er derfor tatt ut.

Grunnlaget for referansebrukene er som for de tidligere modellene et utvalg av bruk fra regnskapsundersøkelsene ved NILF. Bakgrunns materialet for hvert referansebruk er 15-25 utvalgte typebruk i driftsgranskingsmaterialet sammenfattet i basismodeller. Det er instituttets ansvar å skaffe til veie det nødvendige regnskapsmateriale. Budsjettnemnda justerer basismodellene etter de prinsipper som er trukket opp for utarbeidelse av referansebrukene, og regner fram materialet til det år forhandlingene finner sted. Spesielt for årets beregninger er at basismodellene fra fjorårets beregninger er lagt til grunn også i år. Det betyr at alle kvantumstall i årets beregninger er identiske med fjorårets beregninger.

Generelt kan en si at referansebrukene i noe større grad enn modellbrukene nytter registrerte tall direkte uten normering eller annen justering. Men også på referansebrukene blir det gjort enkelte justeringer i forhold til basismaterialet, og fortsatt er det brukt normert arbeidsforbruk og normerte kapitalkostnader i beregningene. Fra neste år vil sannsynligvis referansebruksberegningene være lagt om i tråd med St.meld.nr.19 (1999-2000). Man vil da nytte grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid eller kapital.

1.2 Årets referansebruksberegninger

Beregningene som presenteres i denne publikasjonen omfatter følgende referansebruk:

Tabell 1. Oversikt over referansebrukene; produksjon, omfang og beliggenhet

Ref. bruk	Produksjon og omfang	Område
01	Melkeprod. 7,2 årskyr	Nord-Norge
02	Melkeprod. 5,6 årskyr	Vestlandet
03	Melk -og sauekjøttprod. 9,0 årskyr + 51,6 v.f.sauer	Vestlandet
04	Melkeprod. 8,5 årskyr	Østlandet,dal og fjellbygder
07	Melkeprod. 12,0 årskyr	Nord-Norge
08	Melkeprod. 11,9 årskyr	Trøndelag, dal og fj.bygder
09	Melkeprod. 12,5 årskyr	Trøndelag, flatbygder
10	Melkeprod. 12,5 årskyr	Vestlandet
11	Melkeprod. 10,9 årskyr	Agder
12	Melkeprod. 12,1 årskyr	Jæren
13	Melkeprod. 29,2 årskyr	Jæren
14	Melkeprod. 16,5 årskyr	Østlandet, flatbygder
15	Melkeprod. 24,4 årskyr	Østlandet, flatbygder
16	Kjøtt- og kornprod. 13,4 ammekyr + 158 daa korn	Østlandet, flatbygder
17	Geitemelkprod. 68,6 årsgeiter	Nord-Norge
18	Sauerkjøttprod. 63,2 v.f.sauer	Vestlandet
19	Sauerkjøttprod. 120,6 v.f.sauer	Landet
21	Komb. svineprod og kornprod. 28 avlspurker + 202 daa korn	Trøndelag, flatbygder
22	Komb. svineprod og kornprod. 27 avlspurker + 292 daa korn	Østlandet, flatbygder
23	Egg -og kornprod. 1519 innsatte høner + 212 daa korn	Østlandet, flatbygder
24	Kornprod. 162 daa korn	Østlandet, flatbygder
26	Kornprod. 262 daa korn	Østlandet, skogsbygder
27	Kornprod. 413 daa korn	Østlandet, flatbygder
28	Potet - og kornprod. 79,2 daa potet + 234 daa korn	Østlandet, flatbygder
30	Frukt - og sauekjøttprod. 35,5 daa frukt + 17,5 v.f.sauer	Vestlandet

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 1997 (mot normalt 1998). Basisåret i beregningene er 1998, og fjorårets framregning til 1998 er i mange tilfeller grunnlaget for basisårets tall i årets beregninger. Det gjelder alle verdiposter (der en ikke har kvantum og pris). Nytt i år er at de fleste prisene er regnet fram fra 1997 til 1998 i tillegg til at de etter vanlig praksis er regnet fram til 1999 etter registrert prisutvikling i totalkalkylen for tilsvarende poster. Framregningen til 2000 er i stor grad basert på budsjetterte priser i totalkalkylen. Alle mengder er holdt konstante i framregningsperioden.

Fra og med fjorårets beregninger ble normalårsavlingene for grovfôr, rotvekster og poteter beregnet som et rent aritmetisk gjennomsnitt for de siste 14 årene på typebrukene. Denne metoden er allerede bruk i tre år for å finne normalårsavlingene for korn. I årets referansebruksberegninger blir avlingene de samme som i fjorårets beregninger siden en ikke har nye typebruksberegninger.

Arbeidsforbruket er normert som tidligere. Det er tre år siden nemnda justert arbeidsforbruksnormene sist. Budsjettnemnda har derfor valgt å justere normene i år.

Budsjettnemnda har i to sesonger arbeidet med å forberede en overgang fra dagens referansebrukssystem til et system med mer direkte bruk av driftsgranskingsmateriale. Til fjorårets jordbruksforhandlinger ble det presentert en egen utredning om dette (4/99). I år blir det presentert et eksempel, melk og melk/storfeslakt i hele landet, for å illustrere det nye systemet.

En overgang til å bruke driftsgranskingsmaterialet mer direkte, vil sannsynligvis innebære en overgang til å bruke registrert kapital og registrert arbeid isteden for dagens normeringer. Dette er en viktig årsak til at Budsjettnemnda ikke har gjort noen gjennomgang av bygningsnormeringene. Normene for grisefjøs ble revidert for to år siden, men øvrige driftsbygninger er ikke revidert siden 1990.

2 JUSTERING AV GRUNNLAGSDATA - BASISMODELL TIL REFERANSEBRUK

2.1 Generelt

Spesielt for årets beregninger er at de bygger på samme grunnlagsmateriale som fjorårets referansebruksberegninger. Det betyr at arbeidet som er beskrevet i dette kapitlet ikke er utført på nytt denne sesongen.

Alle referansebrukene er basert på typebruksgjennomsnitt. Dette innebærer at sideproduksjonene ikke er tatt ut.

Til sideproduksjonene blir det regnet kapitalkostnader på bygninger ved at husdyrsideproduksjoner, som har et ikke ubetydelig omfang, blir regnet om til hovedproduksjon og tatt med i grunnlaget for størrelsen på bygningene. I kapitalkostnader maskiner kommer sideproduksjonene med gjennom det arealet de representerer. Som nevnt nedenfor regnes det arbeidsforbruk til sideproduksjonene i hovedsak etter marginale normer.

2.2 Arbeidsforbruk

Antall årsverk på hvert referansebruk er beregnet ut fra arbeidsforbruksnormene. Det er regnet inn et ekstra arbeidsforbruk for sideproduksjoner på de referansebrukene der dette har vært aktuelt. Stort sett er det da de marginale normene for vedkommende produksjon som er nyttet.

Arbeidsforbruksnormene er endret fra fjorårets beregninger. For tre år siden ble arbeidsforbruksnormene justert med den registrerte arbeidsforbruksutviklingen som hadde funnet sted på bruk i driftsgranskingsmaterialet i perioden 1988 til 1995.

I 2000 er arbeidsforbruksnormene justert med den registrerte arbeidsforbruksutviklingen som har funnet sted på bruk i driftsgranskingsmaterialet i perioden 1990 til 1997. Arbeidsforbruksnormene fra 1997 ble da justert på bakgrunn av koeffisienter beregnet for grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet. Årlig prosentvis endring i arbeidsforbruket ble beregnet til:

-0,70 % for melkeproduksjon (benyttes også for geit og ammeku)

-4,28 % for kornproduksjon

-0,28 % for eggproduksjon og potetproduksjon (benyttes også for hest og frukt)

Budsjettnemnda har for sau og gris valgt å justere normene slik at de nærmer seg et registrert nivå. Om lag 4/5-deler av gapet en fant mellom normerte og registrerte verdier på sau og gris på driftsgranskingsmaterialet er justert i normene. Således er normene for sau øket med 5 % og normene for gris redusert med 14 %.

Arbeidsforbruksnormen i geiteholdet fastsettes med utgangspunkt i arbeidsforbruksnormen for ku. En regner 5,0 geiter pr årsku.

På bruk med kumelkeproduksjon tok nemnda til forhandlingene i 1995 inn igjen justeringene av det normerte arbeidsforbruket i forhold til andelen egenprodusert fôr og en normert kjøttproduksjon, etter metoden som ble lagt til grunn i årene før forhandlingene i 1993. I årets referansebruksberegninger blir det gitt et tillegg på 0,128 timer pr kg kjøtt dersom kjøttproduksjonen pr årsku er større enn 185 kg og et tilsvarende fratreck for produksjon mindre enn 175 kg. Samtidig blir det gitt et tillegg på 5,5 timer pr dekar grovfôreal dersom egen fôrproduksjon er større enn 65 prosent av fôrkravet og et tilsvarende fratreck for produksjon mindre enn 60 prosent.

Tabell 2. Normer for arbeidsforbruk, timer pr enhet

Produksjon	Omfang	Gamle normer	Nye normer
Melkekyr, flatbygder	1-3	293,5	287
	4-8	244,1	239
	9-15	106,4	104
	16-25	97,8	96
	>25	83,9	82
Melkekyr, andre bygder	1-3	354,3	347
	4-8	271,6	266
	9-15	106,4	104
	16-25	97,8	96
	>25	83,9	82
Ammeku	1-25	43,8	43
	>25	34,1	33
Storfe	1-25	33,7	33
	>25	24,5	24
Sauer, ensidig	1-50	19,82	20,8
	51-100	17,11	18,0
	101-150	14,35	15,1
	>150	11,65	12,2
Sauer i kombinasjon	1-50	16,40	17,2
	>50	13,55	14,2
Avlspurker	1-15	61,6	53
	>15	59,8	51
Slaktegriser	1-100	3,08	2,6
	101-200	2,34	2,0
	>200	1,82	1,6
Eggproduksjon	1-500	0,70	0,70
	501-1000	0,60	0,60
	>1000	0,43	0,42
Hester	1-13	76,2	76
	14-26	65,7	65
	27-39	55,2	55
	>39	44,8	44
Melkegeiter	1-15	70,89	69,4
	16-40	54,36	53,2
	41-75	21,29	20,8
	76-125	19,57	19,2
	>125	16,79	16,4
Bygg, havre, oljev., ertes annet Hvete og rug Tillegg for halmberging		3,59	3,2
		3,78	3,3
		0,49	0,4
Poteter til mat		21,8	22
Poteter til fabrikk		17,3	17
Epler, pærer og plommer moreller og kirsebær		53,5	53
		95,0	94

2.3 Vanning

På referansebruk 04 beregnes det et tillegg i arbeidsforbruket på 0,75 timer pr dekar for kunstig vanning. Tillegget gis for hele arealet på referansebruket.

For referansebruk 28, med mer enn 50 daa poteter, gis det et tillegg i arbeidsforbruket på 0,75 timer pr daa på 35 prosent av potetarealet. På dette referansebrukene gis det også et tillegg på 0,15 timer pr dekar kornareal på grunn av kunstig vanning.

Tillegget i arbeidsforbruket gis som følge av at disse har betydelig mer vanning enn det som er gjennomsnittet for denne bruksgruppen.

2.4 Avlingsnivået for potet, korn og oljevekster

Nedenfor er gjengitt det normaliserte avlingsnivået for poteter på referansebrukene 13 og 28 på grunnlag av basismaterialets avlingstall de siste 14 år. Det er brukt et rent aritmetisk gjennomsnitt for 1997. Avlingen for 1997 er brukt uendret i årets beregninger. For sammenligning har en også satt opp den beregnede normalårsavlingen i 1996 for referansebruk 28. Den var beregnet til 2645 kg/daa ved metoden med trendframskrivning med tre års glidende gjennomsnitt. Med årets metode ville normalårsavlingen i 1996 vært 2841 kg/daa.

Tabell 3. Beregnet normalårsavling for poteter på referansebrukene 13 og 28 i 1996 og 1997/98. Kg/daa

Ref. bruk	Område	1996	1997/1998
13	Jæren	-	2783
28	Østl.flatbygder	2645 (2841)	2844

I tabellen under er de beregnede normalårsavlingene for korn for 1997 stilt opp. Avlingene er ikke normalisert når arealet for det enkelte kornslag er mindre enn 5 dekar, og som tidligere har en bare normalisert for kornslagene bygg, havre og hvete. I tabellen er også normalårsavlingene for 1996, som ble brukt i fjorårets referansebruksberegninger, og differansen mellom de to årenes normalårsavlinger satt opp.

Normalårsavlingene beregnes som et rent aritmetisk gjennomsnitt av typebruksgjennomsnittene på basismodellene for det enkelte kornslag de siste 14 år. For de referansebrukene som ikke har lange nok avlingsserier har en, for de årene som mangler, tatt utgangspunkt i de fylkesvise registrerte avlingene fra Statistisk sentralbyrå (SSB) sin Avlingsstatistikk for jordbruksvekster. De fylkesvise avlingene er veid med antall typebruk fra de enkelte fylkene som ligger bak det aktuelle referansebruket i basisåret 1997. Den veide avlingsserien for de årene som mangler, er videre korrigert med forholdet mellom typebruksgjennomsnittene og veid avlingsserie i de årene som en har typebruksavlinger for. Slike korrigerte SSB-avlinger er brukt for årene 1984-1992 på referansebruk 16 og for årene 1984-1988 på referansebruk 26.

Tabell 4. Beregnet normalårsavling pr daa for korn i 1996 og 1997/1998 på de enkelte referansebruk. Kg korn med 15 prosent vann

Ref. Bruk	Om-råde	Bygg			Havre			Hvete		
		1996	1997/8	Endring	1996	1997/8	Endring	1996	1997/8	Endring
09	Tf	302	307	5						
11	Agd	352	361	9						
13	J	417	437	20						
14	Øf	381	389	8	403	411	8	422	435	13
15	Øf	410	418	8	414	418	4	447	448	1
16	Øf	391	391	0	428	437	9	463	468	5
21	Tf	304	308	4	315	323	8			
22	Øf	396	402	6	398	405	7	477	484	7
23	Øf	397	396	-1	402	405	3	424	428	4
24	Øf	382	388	6	391	393	2	415	419	4
26	Øs	369	373	4	370	377	7	367	367	0
27	Øf	426	432	6	454	457	3	456	453	-3
28	Øf	439	444	5	432	437	5	488	491	3

På bakgrunn av at innslaget av oljevekster på referansebrukene var økende, vedtok nemnda 19.12.1995 å normalisere avlingene også for oljevekster når dette arealet er minst 5 dekar. Prinsippet for normalisering av oljevekster er det samme som for bygg, havre og hvete. I 1997 hadde bare referansebruk 22 og 27 et stort nok oljevekstareal til at avlingen skal normaliseres. I tabell 5 nedenfor er de beregnede normalårsavlingene for 1997 stilt opp. I tabellen er også den tilsvarende normalårsavlingen for 1996 som ble brukt i fjorårets referansebruksberegninger, satt opp for referansebruk 27. På referansebruk 22 var oljevekstarealet mindre enn 5 dekar i fjorårets beregninger.

Tabell 5. Beregnet normalårsavling for oljevekster på referansebruk 27 i 1996 og 1997/1998. Kg/daa

Ref.bruk	Område	Oljevekster		
		1996	1997/1998	Endring
22	Østl. flatb.	-	191	-
27	Østl. flatb.	172	175	3

2.5 Referansebruk med husdyrproduksjoner

Det er i år ikke foretatt noen justeringer av melkeytelse, kjøtt- eller ullproduksjon på referansebrukene med husdyrproduksjoner. Livdyromsetningen er beholdt uendret fra basismodellene.

Når kjøttproduksjonen pr årsku og pr vinterfôra sau beregnes i basismaterialet, korrigeres det for endringer i husdyrstatus, og for kjøp og salg av livdyr. Statusøkning og salg av livdyr legges til slaktetallene. Statusnedgangen og kjøp av livdyr trekkes fra i slaktetallene.

Egen fôrproduksjon og innkjøpt kraftfôr på referansebrukene er bare justert i forhold til eventuelle lagerendringer på basismodellen, dersom endringene ikke kan korrigeres mot solgt avling.

Grovfôravlingene på referansebruk 16 er normalisert etter avlingsserien på det nå utgåtte referansebruk 5 for de første 9 årene i 14-årsserien.

3 PRINSIPPER SOM ER BRUKT I BEREGNINGENE

3.1 Normering av investerings- og mekaniseringsnivået

3.1.1 Innledning

Kostnadene til både bygninger, innendørs mekanisering og utvendig mekanisering er normert på samme måte som i fjorårets referansebruksberegninger.

3.1.2 Bygninger

I tabellene nedenfor vises det beregnede årlige investeringsbehov i bygninger. For referansebruk som har andre dyr i kombinasjon med ku, regnes arealbehovet til disse om i kuplasser. Det regnes 2 purker og 13 sauer pr årsku.

Tabell 6. Beregnet årlig investeringsbehov i husdyrbygg. 1998. Kroner

Ref.brak nr.	Antall årskyr	Antall sau	Antall purker	Antall kupl.	Antall geiter	Antall ammekyr	Antall sl.gris	Antall høner	Bygge-kostnad	Årl.inv. beh. kr.
1	7,2	3,7		7,5			1,3	1,2	1238091	31984
2	5,6	3,1		5,8					1030190	26613
3	9,0	51,6	0,1	13,0			0,5		1884031	48671
4	8,5			8,5				0,5	1375003	35521
7	12,0	0,1		12,0				3,8	1778006	45932
8	11,9	1,1		12,0			0,1		1767181	45652
9	12,5			12,5			1,6		1831525	47314
10	12,5	1,3		12,6			0,1	1,1	1842107	47588
11	10,9	0,3	0,3	11,1			24,0		1667929	43088
12	12,1	9,1	0,4	13,0			28,7	2,8	1873611	48402
13	29,2	2,9		29,4			26,1		3025265	78153
14	16,5			16,5			0,7	5,9	2223198	57433
15	24,4			24,4					2806236	72494
16						13,4			736283	20125
17		10,6			68,6			5,0	1141168	31192
18		63,2							500715	13686
19		120,6							573719	15682
21		2,1	28,5				343,0	1,9	3085195	84329
22			27,1				289,5		3012647	82346
23								1519,3	975373	26660
24										
26										
27										
28										
30		17,5		17,5 ¹					319502	8733

¹ Antall saueplasser

Tabell 7. Beregnet årlig investeringsbehov i lager og redskapshus. 1998. Kroner

Ref.bruk nr.	Antall dekar korn	Ant.daa potet	Tonn korn-lager ¹⁾	Tonn potet-lager ²⁾	Red-skapshus ³⁾ m ²	Bygge-kostn. kroner	Årlig inv.behov kroner
1					80	208215	3470
2					70	192901	3215
3					80	208215	3470
4					80	208215	3470
7					100	238432	3974
8					100	238432	3974
9	31,3				100	238432	3974
10					80	208215	3470
11	7,8				100	238432	3974
12	1				100	238432	3974
13	9,3				130	282732	4712
14	85,4				130	282732	4712
15	236,2		78		120	672418	11207
16	158,4		67		90	599435	9991
17					100	238432	3974
18					50	161864	2698
19	3,3				100	238432	3974
21	202		49		120	581674	9695
22	291,6		123		90	794699	13245
23	212,3		90		80	651153	10853
24	162,1		53		70	527452	8791
26	262,3		106		70	709378	11823
27	412,6		175		70	987437	16457
28	233,7	79,2	99	214	110	1420680	23678
30					50	161864	2698

¹⁾ Lagerkapasitet 90 % av en avling på 470 kg/daa for ref.bruk 16, 22, 23, 27 og 28.
 Lagerkapasitet 70 % av en avling på 470 kg/daa for ref.bruk 15 og 24.
 Lagerkapasitet 90 % av en avling på 450 kg/daa for ref.bruk 26.
 Lagerkapasitet 70 % av en avling på 350 kg/daa for ref.bruk 21.

²⁾ Lagerkapasitet 90 % av en avling på 3000 kg/daa

³⁾ Redskapshus for brukene med kornlager er halvt sammenbygd med kornlageret.

**Tabell 8. Beregnet årlig investeringsbehov til teknisk utstyr i bygning.
1998. Kroner**

Ref.bruk nr.	Kubygg	Gris	Geit Okser	Sau	Høner	Plante- prod.	Årl.inv. beh. kr.
1	14995						14995
2	15398						15398
3	16035						16035
4	14898						14898
7	15569						15569
8	15530						15530
9	15787						15787
10	15834						15834
11	15225						15225
12	15983						15983
13	39793						39793
14	18624						18624
15	29947					1259	31206
16			3790				3790
17			6928				6928
18				1288			1288
19				3169			3169
21		15088				692	15781
22		14547				1782	16329
23					5147	1409	6555
24						799	799
26						1651	1651
27						1904	1904
28						30831	30831
30				0			0

3.1.3 Utvendig mekanisering

Med utvendig mekanisering menes traktorer, redskap og annet utstyr som vesentlig nyttes utenfor driftsbygningene og som er av en slik varighet og kostnad at det bør aktiviseres i et driftsregnskap.

Det er tre år siden Budsjettnemnda foretok en gjennomgang av mekaniseringsplanene for den utvendige mekaniseringen på referansebrukene. BFJ har tidligere vedtatt at for de årene en ikke skal justere mekaniseringskostnadene som følge av endring i arbeidsforbruksnormene, skal endringer på et referansebruk fra et år til et annet som slår ut med mer enn 5 prosent på totalarealet medføre at årlig investeringsbehov til ytre mekanisering endres med 75 prosent av prosentvis endring av areal. En har fulgt samme prinsippet ved årets beregninger og siden alle arealer er identisk fjorårets beregninger er justering av utvendig mekanisering ikke foretatt for noen referansebruk.

Tabell 9. Beregnet kapitalbehov og årlig investeringsbehov til utvendig mekanisering. 1998. Kroner

Ref. bruk	Kapitalbehov			Årlig investeringsbehov			Sum årlig inv.behov
	Traktor	Skurtr.	Redskap	Traktor	Skurtr.	Redskap	
1	303131	0	172124	17675	0	11250	28925
2	180957	0	139645	10053	0	9538	19591
3	312186	0	176648	20513	0	12326	32840
4	303131	0	233449	16808	0	15232	32040
7	316714	0	253977	18581	0	16360	34941
8	316714	0	254056	18581	0	16226	34807
9	316714	0	305777	19637	0	20279	39916
10	316714	0	242332	16842	0	15629	32471
11	327245	0	246910	18315	0	15921	34236
12	327245	0	242655	17461	0	15487	32949
13	490170	0	538390	31754	0	39112	70866
14	447943	0	500711	28084	0	35739	63823
15	479638	142901	639282	36895	9527	48614	95036
16	379993	142901	344035	22005	0	20946	42951
17	208124	0	196543	13008	0	12731	25739
18	180957	0	91101	6240	0	4771	11011
19	190013	0	150655	10001	0	8914	18914
21	266087	142901	382495	17739	9527	24236	51502
22	293254	216516	431682	22558	10826	30816	64200
23	261559	142901	335422	15386	8406	20857	44649
24	246160	142901	311456	14480	7145	18382	40007
26	293254	216516	380601	20947	10826	24612	56385
27	407161	290132	492096	24354	17067	34182	75602
28	495375	142901	763978	27263	9527	51227	88017
30	180957	0	171844	8617	0	9760	18377

3.2 Normalisering av gjeldsandelen

En betydelig årsak til inntektsvariasjon mellom bruk vil være store forskjeller i gjeldsandel. For å unngå slik variasjon er gjeldsandelen på referansebrukene normalisert. På grunnlag av den lånte kapitalen og statusverdiene i basismodellen, har en beregnet en gjeldsandel pr referansebruk. Ved beregning av gjennomsnittlig gjeldsandel for referansebrukene har en gruppert brukene i tre grupper. Dette har sammenheng med at kapitalkravet øker med økende bruksstørrelse. Nedenfor har en vist gjeldsandelene ved årets beregninger, som er beholdt uendret fra fjorårets. Tallene i parentes angir gjeldsandelen etter beregningene for to år siden:

Gruppe 1: De minste referansebrukene
Referansebruk 1, 2, 3, 4, 16, 18, 19, 24 og 30
Gjeldsandel: 26,6 prosent (27,9)

- Gruppe 2: De mellomste referansebrukene
Referansebruk 7, 8, 9, 10, 11, 12, 17 og 26
Gjeldsandel: 39,4 prosent (41,0)
- Gruppe 3: De største referansebrukene
Referansebruk 13, 14, 15, 21, 22, 23, 27 og 28
Gjeldsandel: 47,2 prosent (46,4)

3.3 Godtgjøring til kapitalen

Godtgjøringen til kapital blir beregnet med utgangspunkt i at eierandelene på de enkelte referansebruk skal kunne opprettholdes fra år til år uten bruk av oppsparte midler eller beregnet arbeidsinntekt.

Ved beregningene deles kapitalen i lånt kapital og egenkapital. Ved delingen brukes de normaliserte gjeldsandelene som er omtalt under foregående punkt. For de avskrivbare driftsmidlene avskrives den lånte delen etter anskaffelsesprinsippet, mens egenkapitalen avskrives etter gjenanskaffelsesprinsippet, noe som kalles avskrivning etter blandet prinsipp. Dette gir en samlet avskrivning som er stor nok til at det avskrivbare utstyret kan fornyes med uendret gjeldsandel. Under avskrivningspostene på referansebrukene er det imidlertid avskrivninger etter det lineære anskaffelsesprinsippet som er lagt inn. Dette avskrivningsprinsippet er nyttet i basismodellene og også tidligere i skatteregnskapet. Differansen mellom avskrivningene som kommer fram på referansebrukene og blandet prinsipp, blir tatt inn som en del av posten godtgjøring til kapitalen.

Både på jord, skog, veger og buskap vil det vanligvis være en prisstigning. For jord, skog og veger har en inntil videre regnet fram verdien med den generelle prisstigningen uttrykt ved konsumprisindeksen. For buskap regnes verdien fram på grunnlag av indeksene for kjøtt i totalkalkylen. Felles for begge poster er at en nytter et glidende gjennomsnitt av prisutviklingen for 5 år, for å unngå store sprang de enkelte år. På disse postene vil en få en effekt av finansiering på den delen som er finansiert med lånt kapital. Dette skyldes at realverdien av lånet går nedover dersom det er prisstigning, og omvendt ved prisnedgang, mens låneobjektet følger prisutviklingen og beholder sin realverdi. Gevinsten/tapet blir lik prisendringen på den lånte delen av de uavskrivbare driftsmidlene. Denne gevinsten/tapet blir tatt inn som en del av godtgjøringen til kapitalen.

Når det gjelder prisutviklingen på jord har Budsjettnemnda vurdert denne fra tid til tid. Den ble vurdert til beregningene i 1992. Da la nemnda Landbruksbankens lånetakster for jord og jord/hus opptatt i forbindelse med utbyggingslån, til grunn for vurderingene. I tillegg ble Landbrukets Priscentrals materiale for priser ved jordleie nyttet som indikator. Det ble konkludert med at begge materialer indikerer at det som gjennomsnitt for landet neppe har vært prisstigning på jord etter 1989, og det ble regnet 0 i effekt av finansiering for alle tre årene i modellbruksberegningene. Landbrukets Priscentrals materiale for priser ved jordleie er brukt som støtte til å vurdere prisutviklingen på jord. Materialet viser at en generelt har anvendt samme leiepriser på jord i perioden 1991 til 1993. Leieprisen på kornjord gikk ned fra 1991 til 1992 og noe opp i 1993. (h.h.v. kr 210, kr 200 og kr 202). Tilsvarende tall for årene 1997 – 1999 var kr 243, kr 249 og kr 258 i løpende priser. På grasmark gikk leieprisen opp fra 1991 til 1992 og var uendret i 1993. (h.h.v. kr 153, kr 157 og kr 157). Tilsvarende tall for årene 1997 – 1999 var kr 201, kr 198 og kr 209 i løpende priser. Budsjettnemnda har på dette grunnlag regnet med uendrede priser på jord i årene 1991-1998. Dvs. gjennomsnittsberegningen er sett bort fra, og det er operert med 0 i effekt av finansiering på jord for alle 3 år i årets beregninger.

Foruten kapitalen, som er bundet i avskrivbare og uavskrivbare driftsmidler, er det i jordbruket også bundet en del kapital i varelager. For det nødvendige lageret er det rimelig å

regne med en godtgjøring. For kraftfôr, kunstgjødsel, korn og poteter har en derfor regnet en rentegodtgjøring på den kapitalen som er bundet i varelageret.

Rente på lånt kapital inngår også i beregnet kapitalgodtgjøring på referansebrukene. Rentekravet på lånt kapital beregnes på grunnlag av bokført kapital, gjeldsandel og rentefoten på lånt kapital. Rentefoten hentes fra totalkalkylens beregninger av rente på lånt kapital i jordbruket, og er derved en gjennomsnittlig rentefot for all lånt kapital. Da totalkalkylen ikke regner med merverdiavgiftsgjeld, mens denne gjelden er med i grunnlaget for gjeldsandelene på referansebrukene, blir rentefoten fra totalkalkylen justert ned for å ta hensyn til dette. Korreksjonen er de tre siste årene beregnet hvert år på grunnlag av hele driftsgranskingsmaterialet og renten er i år justert med 0,33 prosentpoeng (0,40 for to år siden og 0,31 i fjor). Rentefoten på lånt kapital er i årets beregninger 5,36 prosent i 1998, 6,39 prosent i 1999 og 5,66 prosent i 2000.

3.4 Leid arbeid

Det skilles ikke mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av inntektsnivået på referansebrukene. Arbeidsgiveravgiften i forbindelse med leid arbeid blir likevel trukket fra i produksjonsinntektene sammen med de øvrige kostnadspostene før vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk beregnes. En forutsetter at det minimum skal betales arbeidsgiveravgift av lønn til leid arbeid som tilsvarer avløsertilskuddet.

3.5 Verdiøkning på buskap og varelager

Verdiøkning som følge av prisøkning på buskap og varelager føres ikke som inntekt på referansebrukene. Ved konstant størrelse på buskap og varelager vil prisstigningen bindes i driftsperioden, på samme måte som for jord og andre uavskrivbare driftsmidler. Effekt av finansieringen på den lånefinansierte delen blir regnet som et element av kapitalgodtgjøringen.

Mengdeøkning på buskap og varelager føres i prinsippet som inntekt, men pga. at en holder alle mengder på referansebrukene konstant i framregningsperioden får en ikke inn mengdeendringer i status. Evt. mengdeendringer tas derfor ut som slakt eller som endret fôrforbruk/fôrsalg i framregningsperioden.

Rente på varelager er også i årets beregninger satt til 0%

3.6 Produktivitetsendringer

Siden volumet av alle faktorer låses fast i framregningsperioden, fanger referansebrukene ikke opp produktivitetsendringer i framregningsperioden. Det må derfor gjøres separate beregninger over endringer i produktivitet. Beregningene er tatt inn i utredning nr 3/99, «Sammenlignbare referansebruksberegninger 1993-2000 og beregning av produktivitetsutviklingen for de enkelte referansebruk 1998-2000».

4 PRISER PÅ DE ENKELTE POSTENE PÅ REFERANSEBRUKENE

4.1 Korn

På referansebrukene følger en det prinsippet at inntektene føres i det året produktene selges. I og med at bygningskostnadene er normert, forutsetter en lagring av korn til over nyttår på enkelte referansebruk. En har likevel i beregningene ført salg av alt korn til avlingsårets pris for hele kvantumet. Videre har en forutsatt et gjennomsnittlig salgstidspunkt for lagret korn, slik at en får et beregnet termintillegg som er rimelig utfra lagringssituasjonen på de ulike referansebrukene.

For referansebrukene 15, 21 og 24 er lagringskapasiteten satt til 70 prosent og for referansebrukene 16, 22, 23, 26, 27 og 28 til 90 prosent. En regner 80 prosent utnyttelse av lagerkapasiteten. For de andre referansebrukene er lagerkapasiteten for korn satt til 0.

På kornbrukene er det regnet med en høyere lagringskapasitet enn i gjennomsnitt for jordbruket. Dette har sammenheng med at referansebrukene er større enn gjennomsnittsstørrelsen på kornbrukene og at det er forutsatt korntørke (kaldluft) i de normerte bygningene for alle referansebrukene der det beregnes lagringstillegg.

En forutsetter en andel korn levert med en gang (ca 15. september). Resten, som er 80 prosent av lagerkapasiteten, forutsettes levert i uke 13 (ca. 25. mars), da termintillegget er på det høyeste. På grunnlag av dette blir det for hvert referansebruk beregnet et gjennomsnittlig leveringstidspunkt som gjelder for hele kvantumet. Dette gir følgende leveringstidspunkter og satser:

Tabell 10. Lagringskvantum, lagringsandeler, gjennomsnittlig leveringstidspunkt og tilhørende satser for termintillegg ved 15 % vanninnhold

Ref.bruk nr.	Lagringsandel prosent	Tot. kv. just.for svinn	Lever.tidspkt.	Sats Kr/100kg		
				1998	1999	2000
15	56	97674	04.01	6,70	7,28	7,28
16	72	63510	05.02	8,61	9,36	9,36
21	56	57939	04.01	6,70	7,28	7,28
22	72	121226	05.02	8,61	9,36	9,36
23	72	79232	05.02	8,61	9,36	9,36
24	56	61325	04.01	6,70	7,28	7,28
26	72	96356	05.02	8,61	9,36	9,36
27	72	175199	05.02	8,61	9,36	9,36
28	72	103312	05.02	8,61	9,36	9,36

På referansebrukene blir kornprisen beregnet, basert på data fra Statens Kornforretning. Basisprisene blir korrigeret for kvalitet (korreksjon for avregnet fôrkorn, tillegg/trekk for hl-vekt, trekk for tørkeutgifter og trekk for andre feil). Tallene er videre korrigeret til 15 % vanninnhold (noe også kornavlingen på referansebrukene er). En nytter et gjennomsnitt av 8 år.

I beregningene av gjennomsnittlig korreksjonsprosent for landet, har en korrigeret både for tørrstoffregulering og for tørkegodtgjøring med Statens Kornforretnings satser for de enkelte årene. Videre har en justert kvalitetstrekket med tilsvarende satser. I tabellen nedenfor har en satt opp kvalitetstrekket i kr/100 kg, grunnprisen med 15% vann og korreksjonsprosenten for grunnprisen for hvert enkelt kornslag. Korreksjonen er gjennomsnittlig for landet.

Tabell 11. Beregning av gjennomsnittlig korreksjonsprosent, landet. Trekk for avregnet fôrkorn, tillegg/trekk for hl.vekt, trekk for tørkeutgifter og trekk for andre feil i prosent av grunnprisen. Data fra Statens Kornforretning i kr/100 kg

	Hvete			Bygg			Havre		
	Just	Grunnpris	Just %	Just	Grunnpris	Just %	Just	Grunnpris	Just %
1991	-12,96	284,00	4,56%	3,33	240,00	-1,39%	0,96	212,00	-0,45%
1992	6,12	267,00	-2,29%	0,41	228,00	-0,18%	-0,71	194,00	0,37%
1993	5,27	260,00	-2,03%	-0,61	219,00	0,28%	-0,32	190,00	0,17%
1994	-7,32	246,00	2,98%	-0,39	202,00	0,19%	0,68	178,00	-0,38%
1995	11,19	237,00	-4,72%	2,89	193,00	-1,50%	2,23	173,00	-1,29%
1996	4,67	230,00	-2,03%	3,79	188,00	-2,02%	3,73	170,00	-2,19%
1997	-12,11	231,00	5,24%	0,62	189,00	-0,33%	0,87	170,00	-0,51%
1998	25,48	231,00	-11,03%	6,86	192,00	-3,57%	7,30	173,00	-4,22%
Gj.snitt			- 1,16%			- 1,06%			- 1,06%

Dette gir følgende kvalitetskorreksjon i kroner/100kg:

Tabell 12. Grunnpris for korn korrigert for kvalitet, landet. Kroner pr 100 kg

	1997, 1998 og 1999
	Grunnpris:
Hvete	231,00
Bygg	192,00
Havre	173,00
Kvalitetskorreksjon (landet):	
Hvete	- 2,69
Bygg	- 2,04
Havre	- 1,84
Grunnpris – kvalitetskorreksjon	
Hvete	228,31
Bygg	189,96
Havre	171,16

Tallene ovenfor gjelder hele landet. I tillegg skal prisene fordeles på Østlandet og Trøndelag. En nytter her beregningene som gjøres i forbindelse med avlingsskadetrygdberegningene, der en for 8 år veier sammen de fylkesvise utbetalingsprisene til landsdeler. Utfra denne sammenveingen beregner en gjennomsnittlig utbetalingspris i ulike landsdeler i forhold til basisprisen. Utbetalingsprisene korrigeres for sonetillegg og vanninnhold. Dette er satt opp i tabellen nedenfor

Tabell 13. Beregnet gjennomsnittlig utbetalingspris i forhold til basisprisen i prosent

LANDSDEL	HVETE	BYGG	HAVRE
Landet	98,8	96,1	97,0
Østlandet	98,8	97,0	97,2
Trøndelag	88,6	93,2	92,8

En beregner så en gjennomsnittlig utbetalingspris for de to landsdelene i forhold til utbetalingsprisen for landet. Dette gir følgende kornpriser på referansebrukene:

Tabell 14. Beregnet kornpris på Østlandet og i Trøndelag. Kr pr 100 kg ^{1) 2)}

	Østlandet			Trøndelag		
	HVETE	BYGG	HAVRE	HVETE	BYGG	HAVRE
1998	228,45	190,38	171,23	208,30	188,44	168,45
1999	228,45	190,38	171,23	208,30	188,44	168,45
2000	228,45	190,38	171,23	208,30	188,44	168,45

¹⁾ Termintillegg kommer i tillegg på disse prisene

²⁾ Det er ikke gjort fratrukk for eventuelle overproduksjonskostnader da avlingene er normalisert.

4.2 Poteter

På referansebrukene normaliseres avlingene på grunnlag av registrerte avlinger de 14 siste år som danner basis for en tallserie med 12 år med 3 års gjennomsnitt. Siden avlingene normaliseres på denne måten, må prisen også normaliseres siden de registrerte priser i markedet de siste år har variert med totalavlingen på landsbasis. Spesielt for årets beregninger er alle kvantum og avlinger uendret fra fjorårets beregninger.

Referansebrukenes registrerte pris er således normalisert på grunnlag av normalårs totalproduksjon, og jordbruksavtalens normalpris beregnet for kalenderåret.

Potetproduksjonen på referansebruk med små potetareal blir ofte solgt på høsten. Salget fra referansebruk 28 skjer både på høsten og etter lagring, på vinteren/våren. Da høstprisen ofte er lavere enn årsmiddelet, har en for referansebrukene med små potetareal beregnet en faktor som utfra et fem års gjennomsnitt beskriver den registrerte prisen på referansebrukene med små potetareal i forhold til de store. Den beregnede prisen på referansebruk 28 blir multiplisert med denne faktoren. Prisene er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 15. Prisberegning poteter. Kroner pr 100 kg

	1998	1999	2000
Pris referansebruk 28	152,64	186,68	191,05
Pris andre referansebruk	137,37	168,01	171,95

Tabell 16. Registrert potetpris på basismodell 28, 1993-1997. Kr pr 100 kg

ÅR	Reg. pris basismodell 28
1993	114,00
1994	167,96
1995	164,68
1996	142,57
1997	136,06

For 1998 er det ikke registrert noen potetpris, men prisen i 1997 er framregnet med utviklingen i totalalkylen fra 1997 til 1998. Ut fra dette er det brukt en pris på 152,01 kroner i basisåret.

4.3 Melk

4.3.1 Melkeprisen i totalalkylen

I totalalkylen er det beregnet følgende priser:

Tabell 17. Beregning av melkepris uten grunntilskudd, totalalkylen. Øre pr liter

	1997	1998	1999	2000
<i>Kumelk:</i>				
Pris.utbet.produsent	326,76	339,92	326,66	340,33
Endring fra 1997/1998 ¹		13,16	- 13,26	0,41
<i>Geitemelk:</i>				
Pris.utbet.produsent	476,67	404,64	314,55	328,29
Endring fra 1997/1998 ¹		- 72,03	- 90,09	- 76,35

¹ Endringen i de to siste kolonnene er i forhold til basisåret 1998. Endringen oppgitt i kolonnen for 1998 er fra 1997.

I disse prisene er etterbetalinger regnet inn i prisen for det året som etterbetalingen er opptjent på. Prisene er korrigert for produsentytelser. Det vil si at produsentytelsene (beregnet til 8,54 øre pr liter i 1997) i tabellen over er lagt til den beregnede prisen bonden får utbetalt.

Ved jordbruksoppgjøret i 1998 ble det bestemt at geitemelktillegget på 169 øre pr liter melk skulle overføres fra prisutjevningsordningen til grunntilskuddet. Fra 1.7.98 har utbetalingsprisen fra meieriselskapene vært den samme for ku- og geitemjølk.

4.3.2 Melkeprisen i 1998

Til og med jordbruksforhandlingene 1993 nyttet en basismodellens faktiske utbetalingspris direkte på de enkelte referansebruk. I utbetalingsprisen på basismodellen ligger det inne både grunntilskudd og etterbetaling. Etterbetaling utbetales året etter at den er opptjent. For å få samsvar med prisene i totalalkylen korrigerer en i basisåret basismodellens pris for grunntilskudd (etter vedtatt sats). Fra basismodellene i 1997 har en trukket vekk etterbetalingen for 1996, som jo er utbetalt i 1997, og lagt til etterbetalingen for 1997. Siden etterbetalingen varierer mellom meieriselskaper har en lagt inn etterbetalingen for det meieriselskap typebrukene leverer til. Med denne måten å beregne melkeprisen på følger en samme prinsippet som i totalalkylen.

I tabellen under inngår en egen kolonne med etterbetaling på grunnprisen for 2. halvår 1997. Denne etterbetalingen var på 10 øre for melk som ble levert i 2. halvår. På referansebrukene blir det regnet med like store leveranser første og andre halvår, slik at denne etterbetalingen er satt til 5 øre for alle referansebruk med melkeproduksjon.

For melk produsert ut over kvote må det fra 1/7-97 betales en avgift. Tidligere ble slik melk betalt med en svært lav pris. For melkeprodusentene oppleves ikke denne forskjellen særlig stor, og både gammel og ny ordning blir avregnet på melkeoppgjøret. På referansebrukene har vi ikke spesifisert overproduksjonsavgiften, men latt denne redusere oppnådd melkepris på tilsvarende måte som i gammel ordning.

Basismodellenes priser er utbetalte priser etter trekk for kukontroll og husdyrforsikring. Disse trekkene blir dårlig spesifisert på melkeoppgjørene til bonden. Andre varer en kjøper fra meieriet er imidlertid spesifisert på melkeoppgjøret. Det vil si at varer som vaskemidler, melkemaskindeler og semin er trukket ut og spesifisert på kostnadssiden i referansebruksberegningene, mens

kostnader til kukontroll og husdyrforsikring har redusert melkeprisen (til sammen med om lag 11 øre/liter i 1997).

Spesielt for basisåret i årets beregninger er prisene fra 1997 framregnet med endringene i totalkalkylen fra 1997 til 1998.

Tabell 18. Melkepris på referansebrukene i 1997. Kroner pr 100 liter

REF. BRUK	Pris Basismod.	ETTERBETALING				Pris REF BRUK	
		1996	1997	1997 2.h.å grunnpr.	Grunn- tilskudd	1997	1998
1	313,96	16,70	10,00	5,00	15,30	296,96	310,12
2	321,70	12,50	9,00	5,00	15,30	307,90	321,06
3	312,53	12,50	9,00	5,00	15,30	298,73	311,89
4	311,32	20,00	28,00	5,00	15,30	309,02	322,18
7	310,44	16,70	10,00	5,00	15,30	293,44	306,60
8	321,25	13,00	9,00	5,00	15,30	306,95	320,11
9	327,32	13,00	9,00	5,00	15,30	313,02	326,18
10	315,40	12,50	9,00	5,00	15,30	301,60	314,76
11	319,74	16,00	15,00	5,00	15,30	308,44	321,60
12	324,96	20,00	9,00	5,00	15,30	303,66	316,82
13	331,70	20,00	9,00	5,00	15,30	310,40	323,56
14	339,06	15,20	21,87	5,00	15,30	335,43	348,59
15	331,70	15,20	18,33	5,00	15,30	324,53	337,69
17	496,82	17,30	21,60	5,00	15,75	490,37	418,34

Differansen mellom høyeste og laveste melkepris på referansebrukene har de seneste årene vært beregnet til 30,02 øre/liter i 1994 (ref.bruk 14 og 10), 27,24 øre/liter i 1995 (ref.bruk 11 og 4) og 25,71 øre/liter i 1996 (ref.bruk 14 og 4). Tabellen over viser at tilsvarende prisdifferanse for 1997 og 1998 blir 41,99 øre/liter (ref.bruk 14 og 7).

4.3.3 Melkeprisen i 1999 og 2000

Framregningen fra 1998 vil som tidligere bli gjort på grunnlag av totalkalkylen (se tabell 17).

4.4 Frukt og bær

Pris og avling for frukt og bær er normalisert i basisåret. For årene 1999 og 2000 framregner en den normaliserte prisen etter utviklingen i prisen i totalkalkylens normaliserte regnskaper.

Tabell 19. Prisberegning frukt. Kroner pr kg

	1997	1998	1999	2000
Eple St. I til konsum	4,67	4,70	4,87	5,12
Pære	4,48	4,82	5,09	5,23
Plomme	10,63	10,25	10,21	10,63
Søtkirsebær	31,50	31,12	30,86	31,10

For pressfrukt er nyttes basismaterialets pris (for 1997) slik det i fjor ble framregnet til 1998.

4.5 Kjøtt

For kjøtt regner en med de samme endringer i prisene i absolutte tall som beregnet i total kalkylen. Prisene er eksklusive grunntilskudd. Livdyrprisene regnes fram med samme prosentvise endring som i kjøttprisen for vedkommende dyreslag (voksne dyr).

Slaktevektene gjelder ikke alltid hele dyr. Dette skyldes at referansebrukene er sammensatt av mange typebruk, som det regnes gjennomsnitt av.

4.6 Ull

En regner med samme endringer i ullprisen på referansebrukene som i total kalkylen.

4.7 Leieinntekter traktor og redskap

Leieinntektene for maskiner og redskap er tatt ut av referansebrukene.

4.8 Annet

En bruker et anslag for konsumprisindeksen. På samme måte som i total kalkylen anslår en at prisene vil øke med 2,5% fra 1999 til 2000. I relative tall blir dette:

1998 = 100,0 1999 = 102,3 2000 = 104,9

5 PRODUKSJONSTILSKUDD OG KOSTNADS- NEDSKRIVING

For at framregningen skal bli så riktig som mulig, har en på referansebrukene søkt å spesifisere produksjonsinntektene og -tilskuddene i de mer omfattende sideproduksjonene. For kornarealer som er så små at avlingene ikke er normalisert, er salgsinntekt og tilskudd ført på henholdsvis inntekt sideproduksjoner og tilskudd sideproduksjoner. Tilsvarende er gjort for husdyrproduksjoner med et omfang mindre enn ca. 0,04 årsverk.

5.1 Pristilskudd

5.1.1 Grunntilskudd

I beregningene har en lagt til grunn den faktiske utbetalingen av grunntilskuddene, etter samme prinsipp som i totalkalkylen når det gjelder kjøtt. For melk mangler vi tilstrekkelige opplysninger som viser oppnådd grunntilskudd fordelt på ku og geitemelk og fordelt på halvår. Vi har i stedet benyttet de vedtatte satsene. Disse vil avvike forholdsvis lite fra oppnådde satser.

Tabell 20. Satser for grunntilskudd melk og kjøtt. Øre pr liter og øre pr kg

	1997	1998	1999	2000
Kumelk	15,30	9,20	5,10	3,60
Geitemelk	15,75	94,85	177,90	177,90
Storfekjøtt	308,00	266,00	277,00	292,00
Saueskjøtt	445,00	486,00	478,00	490,00
Geitekjøtt	523,00	515,00	515,00	515,00

5.1.2 Distriktstilskudd melk

Distriktstilskudd for melk varierer med referansebrukenes geografiske plassering. Satsene er som vist i tabellen nedenfor. Det er ingen referansebruk i sonene H, I og J.

Tabell 21. Satser for distriktstilskudd. Øre pr liter

Sone	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	Hele 2000
A	0	0	0	0	0
B	7	8	8	8	8
C	21	22	22	23	23
D	30	31	31	32	32
E	40	41	41	42	42
F	52	54	54	55	55
G	77	79	79	80	80
H	97	100	100	101	101
I	145	148	148	149	149
J	154	157	157	158	158

5.1.3 Distriktstilskudd kjøtt

Satsene er vist i tabellene nedenfor.

Tabell 22. Satser for distriktstilskudd for kjøtt av storfe og geit. Øre pr kg

Sone	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	Hele 2000
1	0	0	0	0	0
2	405	405	405	405	405
3	655	655	655	655	655
4	1020	1020	1020	1020	1020
5	1110	1110	1110	1110	1110

Tabell 23. Satser for distriktstilskudd kjøtt av sau. Øre pr kg

Sone	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	Hele 2000
1	0	0	0	0	0
2	405	405	405	405	405
3	655	655	655	655	655
4	1220	1220	1220	1220	1220
5	1300	1300	1300	1300	1300

Tabell 24. Satser for distriktstilskudd kjøtt av gris. Øre pr kg

Sone	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	Hele 2000
1	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0
4	480	480	480	480	480
5	480	480	480	480	480
Vestlandet	0	30	30	30	30

5.2 Driftstilskudd pr bruk

Driftstilskuddet gis til bruk med ku eller geitemelkproduksjon, og er oppad begrenset til henholdsvis 30 000 og 15 000 liter.

Tabell 25. Driftstilskudd pr bruk. Kroner pr bruk pr år og kroner pr liter

	1/1998	2/1998	1/1999	2/1999	1/2000	2/2000
<i>Kumelk over 30000 l/år</i>						
Sør-Norge	57000	58000	58000	60000	60000	60000
Nord-Norge	63000	64000	64000	66000	66000	66000
<i>Geitemelk over 15000 l/år</i>	63000	64000	64000	66000	66000	66000
<i>Kumelk under 30000 l/år</i>						
Sør-Norge	1,90	1,93	1,93	2,00	2,00	2,00
Nord-Norge	2,10	2,13	2,13	2,20	2,20	2,20
<i>Geitemelk under 15000 l/år</i>	4,20	4,27	4,27	4,40	4,40	4,40

5.3 Produksjonstilskudd pr dyr

Produksjonstilskuddet pr dyr er avgrenset til maksimalt kr 82 000 pr søker for året 1998, kr 95 000 pr søker for 1999 og kr 105 000 pr søker for 2000. Produksjonstilskuddet pr dyr utbetales to ganger i året etter søknad 20/1 og 10/8. Ved søknad 10/8 kommer utbetalingene først i februar neste år. Produksjonstilskuddet pr dyr etter jordbruksoppgjøret 1998/99 ble derfor først utbetalt i 1999 når det gjelder tilskuddet fra 1/7, mens endringene i produksjonstilskuddet pr dyr med virkning for tellingen pr 31/12 1998 er tatt med i tilskuddet for andre halvår 1999.

Tabell 26. Produksjonstilskudd pr dyr 1998, 1999 og 2000

Dyreslag	Intervall	Sats, kr pr dyr pr år		
		1998	1999	2000
Mjølkeku	1 - 8	3674	3874	3974
	9 - 16	1350	1550	2300
	17 - 25	1350	1550	1650
	26 -40	600	800	800
Storfe	1 - 25	630	666	714
	26 - 140	480	516	564
	141 - 200	324	360	410
Melkegeit	1 - 40	950	1026	1324
	41 - 125	500	526	824
	126 - 200	250	276	624
Ammekyr på melkebruk	1 - 25	750	900	1400
	26 - 100	550	700	1200
	101 -150	400	550	0
Ammekyr utenfor melkebruk	1 - 25	1650	1800	2400
	26 - 100	1450	1600	2200
Sau/ammegeit	1 - 50	395	580	590
	51 - 100	315	350	380
	101 - 250	155	190	200
	251 - 400	40	76	76
Avlsgris Sør-Norge	1 - 25	750	770	770
Avlsgris Nord- Norge	1 - 25	960	990	990
Slaktegris	1 - 250	35	38	38
Verpehøner Sør-Norge	1 - 1000	24	24	24
Verpehøner Nord-Norge	1 - 1000	30	30	30

I 1998 ble det gitt en engangsutbetaling for inntil 25 melkekyr på 130 kr/dyr, og en engangsutbetaling for inntil 125 melkegeiter på 80 kr/dyr. Engangsutbetalingene ble gitt alle uavhengig av beløpsavgrensningen som ellers gjelder tilskudd til husdyr (se ovenfor).

5.4 Refusjon av avløserutgifter for ferie og fritid

En bruker det registrerte avløsertilskuddet i basismodellene direkte i referansebrukssystemet uten å foreta normalisering. Ordningen har vært dyretallsbasert siden 1/1 1996. Maksimalt tilskudd var 40 000 kr/bruk i 1997 og 1998. I jordbruksoppgjøret 1998 ble satsene økt med 13 prosent i gjennomsnitt. Maksimalt tilskudd ble økt til 48 000 kr/bruk for 1999. I jordbruksoppgjøret 1999 ble satsene økt med 1 prosent i gjennomsnitt. Maksimalt tilskudd ble økt til 48 500 kr/bruk for 2000.

5.5 Areal - og kulturlandskapstilskudd

Satser for 1998, 1999 og 2000 er vist i tabellene 27 -29 nedenfor:

Tabell 27. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 1998. Kroner pr dekar

Vekst	Intervall	Sone						
		1	2	3	4	5	6	7
Grovfor	0-100	360	285	402		490	543	587
	101-250	195	172	195		217	232	245
	251-400	130						
Korn	0-400	190	248			358		
	>400	168			170			
Potet	0-60	220					1049	1359
	61-120	73						
Grønnsaker	0-30	699			779		1599	
	31-60	233			260		300	
	>60	78			135		200	
Frukt og bær	0-30	599			629		1419	
	31-60	200						
Økologisk korn/åpen åker	alt areal	150						
Annet økologisk areal	alt areal	110						

I 1998 ble det i tillegg gitt en engangsutbetaling på 7 kr/daa for korn og 11 kr/daa for alt annet tilskuddsberettiget areal. Dette ble bestemt i jordbruksoppgjøret 1997.

Etter jordbruksoppgjøret i 1998 ble det allerede i 1998 utbetalt en engangsutbetaling på 10 kr/daa for alt kornareal, 65 kr/daa for alt potet- og grønnsaksareal og 65 kr/daa for grovfôrareal inntil 400 dekar og frukt- og bærareal inntil 60 dekar. Tilskuddet ble utbetalt på grunnlag av søknadene pr 31.7.97. Normert grovfôrareal ble imidlertid regnet etter reglene fastsatt i jordbruksoppgjøret i 1998. Overflatedyrket jord til slått og beite endret ved omleggingen vekttall fra 0,7 til 1 ved normeringen.

Tabell 28. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 1999. Kroner pr dekar

Vekst	Intervall	Sone						
		1	2	3	4	5	6	7
Grovfor	0-100	360	285	402		505	560	610
	101-250	195	172	195		217	232	245
	251-400	130						
Korn	0-400	194	252			362		
	>400	172			172			
Potet	0-60	320					1049	1359
	61-120	173				73		
Grønnsaker	0-30	767		914		1799		
	31-60	301		395		500		
	>60	146		270		400		
Frukt og bær	0-30	599		629		1419		
	31-60	200						
Økologisk korn/åpen åker	alt areal	150						
Annet økologisk areal	alt areal	110						

I 1999 ble det i tillegg gitt en engangsutbetaling på 11 kr/daa for alt tilskuddsberettiget areal. Unntatt var grovfôrareal over 400 dekar og frukt og bærareal over 60 dekar. Dette ble bestemt i jordbruksoppgjøret 1999.

Tabell 29. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2000. Kroner pr dekar

Vekst	Intervall	Sone						
		1	2	3	4	5	6	7
Grovfor	0-100	360	285	402	505	560	610	
	101-250	195	172	195	217	232	245	
	251-400	130						
Korn	0-400	204	262	372				
	>400	182						
Potet	0-60	320				1149	1459	
	61-120	173						
Grønnsaker	0-30	817		964		2099		
	31-60	351		445		800		
	>60	196		320		700		
Frukt og bær	0-30	699		729		1519		
	31-60	300						
Økologisk korn/åpen åker	alt areal	200						
Annet økologisk areal	alt areal	110						

5.6 Tilskudd til unge bønder

Dette tilskuddet ble innført ved jordbruksforhandlingene i 1998 og kom til utbetaling første gang i 1999. For 1998/99 ble satsen fastsatt til 4000 kroner for kvinner 3000 kroner for menn. Det blir kun gitt ett tilskudd pr landbrukseiendom og kun inntil det året brukeren fyller 35 år. For 1999/2000 er satsen fastsatt til 5000 kroner for kvinner 4000 kroner for menn. I referansebruksberegningene har vi gjort en forutsetning om at aldersfordelingen for bønder generelt i Norge også er representativ for referansebrukene. Ut fra en slik gjennomsnittsbetraktning er det satt inn et tilskudd på 600 kroner på hvert referansebruk i 1999 og 789 kroner på hvert referansebruk i 2000.

5.7 Tilskudd til dyr på utmarksbeite

Tilskudd til dyr på utmarksbeite ble ved jordbruksoppjøret i 1998 skilt ut som et eget dyretilskudd og beregningen av normert areal pr beitedyr falt bort. Til og med 1998 ble dette tilskuddet utbetalt som en del av areal- og kulturlandskapstilskuddet. I arealgrunnlaget for tilskuddet inngikk utmarksbeite som da ble regnet om til normert areal ved at antall beitedyr ble multiplisert med et omregningstall (0,32 for sau og geit, 0,79 for ungdyr av storfe og 1,11 for melkeku, ammeku og hest).

For referansebrukene medfører denne omleggingen endret tilskuddsberettiget areal fra 1998 til 1999. Areal og kulturlandskapstilskudd grovfôr må derfor regnes ut på separate linjer avhengig av størrelsen på det normerte arealet.

Tabell 30. Satser for tilskudd til dyr på utmarksbeite, 1999 og 2000. Kroner pr dyr

Dyreslag	Intervall	kr pr dyr, 1999	kr pr dyr, 2000
Kyr, storfe og hester	Alle	210	250
Sauer, lam og geiter	1 – 100	80	95
	over 100 dyr	20	35

5.8 Bunnfradrag

En får beregnet areal- og kulturlandskapstilskudd for alt areal og dyretilskudd fra første dyreenhet. Imidlertid blir alle får utbetalt produksjonstilskudd trekt 5000 kroner pr år som et bunnfradrag. Det er samme sats i alle tre beregningsårene.

5.9 Tilskudd til endret jordarbeiding

I referansebruksberegninger er tilskudd til endret jordarbeiding (miljøtilskudd) tatt inn fullt ut. Siden bare en del av forventet avlingsnedgang fanges opp i normalårsavlingsberegningene, har en lagt inn en korreksjonspost på inntektssida som korrigerer ned inntekten med den delen av forventet avlingsnedgang, som ikke fanges opp. Korreksjonsposten er basert på en utregning av differansen i utslaget på en 14-års gjennomsnittsberegning med og uten en forventet avlingsnedgang på 5 prosent i årene 1992 til 1997. Det vil si at 6 av 14 år blir fanget opp i normalårsberegningene, eller snaut 43 prosent. De resterende 57 prosent av forventet avlingsnedgang multiplisert med gjennomsnittlig kornpris og det kornarealet som har fått tilskudd til endra jordarbeiding, gir beregnet korreksjonspost for referansebruket.

6 KOSTNADER

6.1 Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgiveravgift på leid arbeidskraft føres som kostnad. Budsjettnemnda har tidligere diskutert om denne kostnadsposten bør fjernes i referansebruksystemet slik at resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital» blir sammenlignbart med totalkalkylen der arbeidsgiveravgiften hittil ikke er kostnadsført. Det har til nå ikke blitt enighet om det er riktigst å endre for referansebrukene eller for totalkalkylen, slik at behandlingen av arbeidsgiveravgiften er forskjellig også i årets beregninger.

Den prosentvise endringen fra 1997 til 1998, 1999 og 2000 avhenger både av endringer i arbeidslønningene og av avgiftssatsene. En regner ifølge Skattedirektoratet med følgende (uendrede) prosentsatser for arbeidsgiveravgiften som vist i tabellen nedenfor.

Tabell 31. Satser for arbeidsgiveravgift. Prosent

Avgiftssone	1997/1998	1999	2000
1	14,1	14,1	14,1
2	10,6	10,6	10,6
3	6,4	6,4	6,4
4	5,1	5,1	5,1
5	0,0	0,0	0,0

Inndelingen av kommuner i avgiftssoner har vært den samme gjennom hele perioden 1997-1999. Fra 2000 har noen kommuner skiftet avgiftssone, men referansebrukenes soneplassering er ikke endret. For arbeidslønningene følger en utviklingen i lønnstariffen for jordbruksarbeidere med minst 4 års praksis, som viser følgende utvikling:

1998 = 100, 1999 = 103,68 og 2000 = 107,05

Økningen fra 1997 til 1998 var på 6,14 %. For 2000 er det brukt et anslag for lønnsutviklingen på 3,25 % slik som i statsbudsjettet.

6.2 Krafffôr

I basisåret er kraftfôrprisen på referansebrukene lik kraftfôrprisen på basismodellen. Spesielt for årets beregninger er denne prisen framregnet fra 1997 til 1998. Framregning skjer etter totalkalkylen, dvs kraftfôrprisene beregnes på grunnlag av felleskjøpenes prisnoteringer i de forskjellige landsdeler. Prisene er sammenveid til kalenderår etter den tid prisene stod ved lag. En kjenner ikke innkjøpsfordelingen på basismodellene slik at prisene kan sammenveies etter mengder.

På referansebrukene regnes prisene fram med samme endring i absolutte tall som i de beregnede landsdelsprisene, hvor brukene hører hjemme.

I løpet av mars/april 2000 reduserer både Felleskjøpet Rogaland Agder og Felleskjøpet Trondheim sine kraftfôrpriser, men det innhentede grunnlagsmaterialet vårt gjenspeiler ikke denne reduksjonen. I gjennomsnitt antas at denne prisreduksjonen i Felleskjøpet Rogaland Agder for år 2000 betyr en nedgang i kraftfôrprisene på omtrent 1 prosent. Dette er innregnet på referansebrukene (11, 12 og 13). For Felleskjøpet Trondheim har vi beregnet trekket til 8,7 øre pr kg.

6.3 Kunstgjødning og kalk

Prisene i basismodellene for 1997 refererer seg til prisnivået i salgssesongen 1996/97. Disse prisene er regnet fram til 1998 med prisutviklingen i totalalkylens foreløpige regnskap for 1998. Totalalkylens endelige regnskap for 1998 innebar enkelte små korreksjoner (-0,5% på kalk var den største) som vi ikke har justert for. Gjødningkostnadene i basismodellene beregnes på følgende måte (det er ikke oppdaterte basismodeller i år):

+ Verdi av gjødsellager pr 1/1-1997
+ Innkjøp av gjødning i året 1997
- Verdi av gjødsellager pr 31/12-1997
Sum = Gjødningkostnader 1997

Sum gjødningkostnader divideres ut på nyttet kvantum slik at en får en beregnet kilopris i referansebrukene.

I prinsippet er dette den samme beregningsmåten som i totalalkylen, men det ligger en forskjell i at innkjøpsandelen på høsten varierer fra referansebruk til referansebruk. For å få en prisutvikling som samsvarer med innkjøpsandelen om høsten og lagerholdet i de forskjellige referansebrukene må prisene framregnes separat for hvert enkelt referansebruk.

Kunstgjødningsprisene regnes fram med samme prosentvise utvikling som gjødningsprisen i den landsdelen referansebruket ligger.

6.4 Statusverdier avskrivninger og vedlikehold

Statusverdier og avskrivninger beregnes på basis av investeringsbehovet som igjen er beregnet på grunnlag av de normerte investeringer og levetid. De beregnede verdiene overføres automatisk til de enkelte referansebruk. Vedlikeholdskostnadene beregnes manuelt. Ved beregningen brukes det forskjellige indekser for bygninger, traktorer, skurtresker, redskaper og grøfter. Prinsippene for normeringen av kapitalen er beskrevet i kapittel 3.1.

Budsjettnemnda vedtok i 1987 at vedlikeholdet til bygninger på de enkelte modellene beregnes på grunnlag av gjenanskaffelsesverdien av de normerte bygningene. Ettersom bygningskostnadene også i år blir normert, er det rimelig å følge det tidligere vedtatte prinsipp for beregning av vedlikeholdskostnader: Dersom gjennomsnittet av det registrerte vedlikehold på basismodellen for de siste 5 årene der en tar hensyn til prisstigningen ligger innenfor et intervall på 0,75-1,05 prosent av nybyggingskostnadene på det enkelte referansebruk, justeres ikke vedlikeholdet. Dersom det ligger utenfor intervallet, justeres vedlikeholdet til hhv. maksimum eller minimum avhengig av om gjennomsnittet ligger over eller under grensene for intervallet. Det ble forutsett at intervallgrensene skulle justeres med noen års mellomrom eller når det syntes påkrevet. Ved årets beregninger for referansebrukene er intervallet endret til 0,75 - 1,06 prosent av nybyggingskostnadene, og sammenveid blir da normert vedlikehold tilnærmet lik det registrerte.

Tabell 32. Beregnede vedlikeholdskostnader til bygninger på de enkelte referansebruk 1998. Kroner

Ref.bruk nr.	Byggekostnader		Registr. vedlikeh.	Registr. vedl. %	Vedlikehold i kr		Normert
	Dr.bygn.	Lager			0,75	1,06	
1	1238091	208215	10644	0,74	10915	15281	10915
2	1030190	192901	9627	0,79	9230	12922	9627
3	1884031	208215	14423	0,69	15789	22105	15789
4	1375003	208215	14632	0,92	11948	16727	14632
7	1778006	238432	19458	0,96	15217	21304	19458
8	1767181	238432	19189	0,96	15136	21190	19189
9	1831525	238432	18725	0,90	15621	21870	18725
10	1842107	208215	15513	0,76	15473	21662	15513
11	1667929	238432	13784	0,72	14387	20141	14387
12	1873611	238432	23291	1,10	15939	22314	22314
13	3025265	282732	48548	1,47	24964	34950	34950
14	2223198	282732	26620	1,06	18911	26476	26476
15	2806236	672418	36808	1,06	26252	36753	36753
16	736283	599435	16604	1,24	10080	14112	14112
17	1141168	238432	13079	0,95	10411	14576	13079
18	500715	161864	6375	0,96	5000	7000	6375
19	573719	238432	10164	1,25	6129	8581	8581
21	3085195	581674	17639	0,48	27673	38742	27673
22	3012647	794699	17369	0,46	28733	40226	28733
23	975373	651153	18433	1,13	12275	17185	17185
24	0	527452	7539	1,43	3981	5573	5573
26	0	709378	8237	1,16	5353	7495	7495
27	0	987437	9919	1,00	7452	10433	9919
28	0	1420680	11374	0,80	10721	15010	11374
30	319502	161864	7772	1,61	3633	5086	5086
Veid pr årsverk			11422				11422

Det registrerte vedlikeholdet er gjennomsnittet av vedlikeholdskostnadene på basismodellene for årene 1993-1997 indeksjustert til 1998-kr med byggekostnadsindeksen.

For maskiner og redskap normeres vedlikeholdet ved at en har nyttet basismodellenes gjennomsnitt over 3 år og beregnet vedlikeholdet som en prosent av det årlige investeringsbehovet samtidig som en har forsøkt å få konsistens i forholdet mellom referansebrukene og bruken av det normerte mekaniseringsutstyret på hvert enkelt referansebruk. Normeringen er utført på en slik måte at det normerte sammenveide vedlikeholdet (som for bygninger) skal være mest mulig lik det registrerte. Det registrerte vedlikeholdet er korrigert for evt. leiekjøring på basismodellene som ikke forekommer på referansebrukene (f.eks. i egen skog, og kjøring for andre). Hvilken prosent av årlig investeringsbehov som nyttes, varierer mellom referansebrukene. Forholdet mellom brukenes prosenter ble sist gjennomgått i 1991, men til beregningene i 1997 ble vedlikeholdsprosentene for skurtresker for brukene 15 og 23 endret til å være den samme som de andre referansebrukene. Det er nyttet samme beregningsmetode i årets beregninger. Årets beregninger er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 33. Beregning av det normerte vedlikeholdet på redskap, traktorer og skurtreskere 1998. Kroner

Ref. bruk	Årlig inv. beh.			Vedlikeholdsprosent			Normert vedl.hold		
	Redsk.	Trakt.	Skurtr	Redsk.	Trakt.	Skurtr	Redsk.	Trakt.	Skurtr
1	11250	17675	0	71	45	0	7979	7923	
2	9538	10053	0	58	41	0	5497	4097	
3	12326	20513	0	75	41	0	9289	8359	
4	15232	16808	0	66	61	0	10128	10274	
7	16360	18581	0	89	45	0	14505	8329	
8	16226	18581	0	106	57	0	17264	10600	
9	20279	20389	0	106	45	0	21576	9139	
10	15629	16842	0	89	37	0	13857	6177	
11	15921	18315	0	98	57	0	15527	10449	
12	15487	17461	0	98	41	0	15104	7115	
13	39112	31754	0	98	41	0	38145	12940	
14	35739	28084	0	89	41	0	31687	11444	
15	48614	36895	9527	98	53	37	47412	19545	3571
16	20946	22005	7145	89	41	37	18570	8967	2678
17	12731	13008	0	102	53	0	12980	6891	
18	4771	6240	0	71	33	0	3384	2034	
19	8914	10001	0	115	45	0	10274	4483	
21	24236	17739	9527	75	41	37	18265	7229	3571
22	30816	22558	10826	89	45	37	27322	10112	4058
23	20857	15386	8406	89	45	37	18492	6897	3151
24	18382	14480	7145	53	41	37	9778	5901	2678
26	24612	20947	10826	53	49	37	13093	10243	4058
27	34182	24354	17067	53	49	37	18184	11909	6397
28	51227	27263	9527	53	49	37	27251	13332	3571
30	9760	8617	0	89	33	0	8653	2809	

Tabell 34. Normert vedlikehold 1998 sammenlignet med registrert vedlikehold 1995-1997 i 1998- kroner

Ref. bruk	Redskap		Traktorer		Skurtresker	
	Normert	Reg.	Normert	Reg.	Normert	Reg.
1	7979	13039	7923	8126	0	0
2	5497	9309	4097	4946	0	0
3	9289	19711	8359	7723	0	0
4	10128	12460	10274	8336	0	0
7	14505	18418	8329	8924	0	0
8	17264	17012	10600	9720	0	0
9	21576	15835	9139	8528	0	0
10	13857	16583	6177	7170	0	0
11	15527	13513	10449	10080	0	0
12	15104	16450	7115	7738	0	0
13	38145	30147	12940	15160	0	0
14	31687	26644	11444	15453	0	0
15	47412	36673	19545	26318	3571	5440
16	18570	19256	8967	12586	2678	2616
17	12980	10915	6891	6133	0	0
18	3384	8259	2034	3054	0	0
19	10274	11387	4483	5215	0	0
21	18265	13632	7229	7011	3571	2744
22	27322	21330	10112	10039	4058	5047
23	18492	13879	6897	7493	3151	2459
24	9778	7621	5901	5797	2678	2777
26	13093	9726	10243	6277	4058	4322
27	18184	17305	11909	8759	6397	3309
28	27251	31244	13332	15527	3571	2956
30	8653	11722	2809	4736	0	0
V.pr.å.v	11966	11966	6565	6565	1127	1127

Vedlikeholdskostnadene regnes fram etter endringer i de forskjellige indeksene når basisåret 1998 settes lik 100.

6.5 Andre kostnader

Andre volumfaste kostnadsposter på referansebrukene hvor det ikke er oppgitt mengdetall, blir framregnet med prisindeksen for tilsvarende kostnadsposter i totalkalkylen i perioden 1997 - 2000. For jordleie, beiteleie, og en del andre poster hvor en mangler sammenlignbare serier i totalkalkylen, bruker en konsumprisindeksen.

Basismodellenes kostnad til drivstoff og olje er justert på de enkelte referansebrukene ut fra nettoeffekten på timebasis av innleie og utleie av traktor og skurtresker.

7 BEREGNINGSRESULTATER

Foreløpige resultater fra referansebruksberegningene 1998-2000 er presentert nedenfor.

7.1 Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk

I "Vederlag til arbeid og egenkapital" ligger det at det ikke er beregnet noen godtgjøring til egenkapitalen utover prisstigningen. Dvs. at dette resultatmålet skal dekke godtgjøring til alt arbeid og eventuell realrente på egenkapitalen.

Tabellen nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk for de enkelte referansebruk.

Tabell 35. Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk à 1875 timer i kroner. Framregning uten produktivitsendringer

Nr	Navn	REFERANSEBRUK -	* BASISMODELL *	REFERANSEBRUK		
		* NILF *	* 1997 *	1998	1999	2000
01	7,2 årskyr. Nord-Norge		116411	141661	126550	127585
02	5,6 årskyr. Vestlandet		87041	112446	100348	102698
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet		116239	120807	115712	118463
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet		114698	125675	111225	111288
07	12,0 årskyr. Nord-Norge		150223	166894	142848	147668
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag		130615	124678	102026	106156
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag		132922	138005	110463	114725
10	12,5 årskyr. Vestlandet		124303	129685	110966	117457
11	10,9 årskyr. Agder		114265	105514	85783	88044
12	12,1 årskyr. Jæren		117271	112248	93065	97197
13	29,2 årskyr. Jæren		162796	144109	110076	116022
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.		136011	141041	112790	115741
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.		151548	131410	101611	104478
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f		89688	76081	53555	49333
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge		147282	132078	126233	140928
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.		50473	87449	86089	87424
19	121 vinterfôra sauer. Landet		102806	121019	125380	126671
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l		168585	123149	72250	36284
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl		168821	105001	64200	24012
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.		68523	82356	91247	68874
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet		57985	21360	8876	406-
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet		121855	87561	76119	69531
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet		173980	157849	143366	139662
28	234 daa korn og 79 daa potet		131589	141345	179284	178904
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.		109091	146395	149631	163502

Tabellen over er framregnet uten produktivitsendringer. I sammenlignbare referansebruksberegninger blir vederlag til arbeid og egenkapital regnet ut inkludert produktivitsendringer. I tabellen nedenfor har en til sammenligning tatt inn utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital for grupper av referansebruk 1998 - 2000 inkludert gjennomsnittelig produktivitsvekst. Tallene er hentet fra utredning nr 3/2000.

Tabell 36. Utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital for grupper av referansebruk 1998-00 inkludert gjennomsnittlig produktivitetsvekst. Kroner pr. årsverk. Uveid gjennomsnitt avrundet til nærmeste 100 kroner

	1998	1999	2000	1998-1999	1999-2000	1998-2000
Melk 5-9 kyr (bruk 1-4)	125100	115100	118300	-10000	3200	-6800
Melk 10-13 kyr (bruk 7-12)	129500	109300	115600	-20200	6300	-13900
Melk, 16-30 kyr (bruk 13-15)	138900	110700	117400	-28200	6700	-21500
Ammeku, korn (bruk 16)	76100	56600	55300	-19500	-1300	-20800
Geit (bruk 17)	132100	127100	142700	-5000	15600	10600
Sau (bruk 18 og 19)	104200	107100	109800	2900	2700	5600
Gris, korn (bruk 21 og 22)	114100	71100	34400	-43000	-36700	-79700
Høner, korn (bruk 23)	82400	95500	76100	13100	-19400	-6300
Korn, 162-413 daa (bruk 24, 26-27)	88900	84600	85700	-4300	1100	-3200
Korn, potet (bruk 28)	141300	184400	189200	43100	4800	47900
Frukt, sau (bruk 30)	146400	150400	165100	4000	14700	18700

7.2 Framregningen fra 1998 til 2000

En sammenligning av utviklingen i framregningsperioden for de enkelte referansebruk gir følgende tall:

Tabell 37. Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk à 1875 timer i 1998 og endringene i framregningsperioden 1998-2000. Framregning uten produktivitetsendringer. Kroner pr årsverk

Nr	REFERANSEBRUK -		REFERANSEBRUK		
	Navn	1998	1999-98	2000-98	2000-99
01	7,2 årskyr. Nord-Norge	141661	15111-	14076-	1035
02	5,6 årskyr. Vestlandet	112446	12098-	9748-	2350
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	120807	5095-	2344-	2751
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	125675	14450-	14387-	63
07	12,0 årskyr. Nord-Norge	166894	24046-	19226-	4820
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	124678	22652-	18522-	4130
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	138005	27542-	23280-	4262
10	12,5 årskyr. Vestlandet	129685	18719-	12228-	6491
11	10,9 årskyr. Agder	105514	19731-	17470-	2261
12	12,1 årskyr. Jæren	112248	19183-	15051-	4132
13	29,2 årskyr. Jæren	144109	34033-	28087-	5946
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	141041	28251-	25300-	2951
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	131410	29799-	26932-	2867
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	76081	22526-	26748-	4222-
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	132078	5845-	8850	14695
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	87449	1360-	25-	1335
19	121 vinterfôra sauer. Landet	121019	4361	5652	1291
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	123149	50899-	86865-	35966-
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	105001	40801-	80989-	40188-
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	82356	8891	13482-	22373-
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	21360	12484-	21766-	9282-
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	87561	11442-	18030-	6588-
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	157849	14483-	18187-	3704-
28	234 daa korn og 79 daa potet	141345	37939	37559	380-
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	146395	3236	17107	13871

Det presiseres at framregning foretas med faste kvantum og timetall slik at produktivitetsendringer ikke er inkludert. Fra 1998 til 1999 viser 21 referansebruk nedgang i vederlag til arbeid og egenkapital, mens 4 referansebruk viser økning. Det er størst nedgang for korn/svin som i hovedsak skyldes nedgang i svinekjøttprisen og smågrisprisen. Størst økning er det for korn/potet pga høyere markedsinntekter som først og fremst forklares med markert økt potetpris. Ellers finner vi økning for korn/egg, vesentlig på grunn av økt eggpris, og litt på sau og frukt/sau. I melkeproduksjonen er det reduksjon i vederlaget. Reduserte priser for melk og kjøtt er hovedforklaring. Geitebruket har en mindre reduksjon i vederlaget blant annet på grunn av redusert melkepris. Brukene med sau har minst endring i vederlag fra 1998 til 1999.

Fra 1999 til 2000 viser åtte av referansebrukene nedgang i vederlaget. Nedgangen er størst for brukene med korn/svin og korn/egg. Svinekjøttprisen og smågrisprisen reduseres ytterligere. Også eggprisen reduseres. De rene kornbrukene viser større kostnadsvekst per årsverk enn øvrige produksjoner. Det kan blant annet forklares med at reduserte kraftfôrpriser ikke har noen utslag på disse brukene. Geit og frukt/sau viser størst økning i vederlaget fra 1999 til 2000. For geitebruket er hovedårsaken økt produksjonstilskudd husdyr. For bruket med frukt/sau er det økt distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt som er hovedforklaringen.

Nesten alle de øvrige brukene opplever en mindre kostnadsøkning både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000. Det skyldes en jevn økning på flere poster. Noen viktige kostnadsposter viste imidlertid nedgang. Dette gjelder som allerede nevnt, kraftfôr. Dessuten innkjøp av livdyr som henger sammen med nedgang i kjøttpriser. Maskinvedlikehold er en kostnadspost som er redusert mellom 1998 og 1999. Det skyldes bortfallet av investeringsavgiften.

Oversikt over nivå og endring i markedsinntekter, pristilskudd, produksjonsuavhengige tilskudd og kostnader pr bruk i framregningsperioden følger i de neste fire tabellene.

Tabell 38. Markedsinntekter (ekskl. pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd) i 1998 og endringene i framregningsperioden 1998-2000. Kroner pr bruk

Nr	R E F E R A N S E B R U K -				
	Navn	1998	1999-98	2000-98	2000-99
01	7,2 årskyr. Nord-Norge	177152	10348-	7934-	2414
02	5,6 årskyr. Vestlandet	151712	9807-	7911-	1896
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	300163	12488-	10091-	2397
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	223564	15517-	12775-	2742
07	12,0 årskyr. Nord-Norge	329763	21812-	17882-	3930
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	312447	19882-	15405-	4477
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	379488	22936-	19123-	3813
10	12,5 årskyr. Vestlandet	326722	20206-	15294-	4912
11	10,9 årskyr. Agder	343996	21720-	21631-	89
12	12,1 årskyr. Jæren	364157	22603-	22916-	313-
13	29,2 årskyr. Jæren	879926	52325-	45761-	6564
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	573984	29988-	24974-	5014
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	958798	44678-	37809-	6869
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	312026	16910-	25662-	8752-
17	68,6 årsgelter. Nord-Norge	167430	33299-	28298-	5001
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	52245	4697	4683	14-
19	121 vinterfôra sauer. Landet	116801	9134	9035	99-
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	820706	70154-	135765-	65611-
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	877450	58606-	115259-	56653-
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	518215	9904	10171-	20075-
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	127910	443	542	99
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	189557	1785	1944	159
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	379605	2119	2558	439
28	234 daa korn og 79 daa potet	593819	70002	78528	8526
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	193332	5592	12275	6683

Tabell 39. Pristilskudd i 1998 og endringene i framregningsperioden 1998-2000. Kroner pr bruk

Nr	R E F E R A N S E B R U K -		REFERANSEBRUK		
	Navn	1998	1999-98	2000-98	2000-99
01	7,2 årskyr. Nord-Norge	46483	840-	977-	137-
02	5,6 årskyr. Vestlandet	20665	842-	973-	131-
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	47837	1426-	1423-	3
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	34345	1274-	1489-	215-
07	12,0 årskyr. Nord-Norge	99817	1509-	1769-	260-
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	37358	1862-	2186-	324-
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	20830	2268-	2876-	608-
10	12,5 årskyr. Vestlandet	46312	1991-	2340-	349-
11	10,9 årskyr. Agder	34981	1583-	1809-	226-
12	12,1 årskyr. Jæren	14300	2407-	2958-	551-
13	29,2 årskyr. Jæren	33560	6316-	7896-	1580-
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	27768	3083-	3924-	841-
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	44792	4580-	5714-	1134-
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	10760	444	1052	608
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	71240	30168	30379	211
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	12938	116-	58	174
19	121 vinterfôra sauer. Landet	33352	234-	117	351
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	81329	4494	16199	11705

Tabell 40. Produksjonsuavhengige tilskudd 1998 og endringene i framregningsperioden 1998-2000. Kroner pr bruk

Nr	R E F E R A N S E B R U K -		REFERANSEBRUK		
	Navn	1998	1999-98	2000-98	2000-99
01	7,2 årskyr. Nord-Norge	199266	883-	834	1717
02	5,6 årskyr. Vestlandet	148726	1606	3611	2005
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	237519	11081	16811	5730
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	198735	2118	5882	3764
07	12,0 årskyr. Nord-Norge	235160	2624-	2571	5195
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	220040	726-	4362	5088
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	224602	1632-	3759	5391
10	12,5 årskyr. Vestlandet	203029	1140	7226	6086
11	10,9 årskyr. Agder	206247	231	4174	3943
12	12,1 årskyr. Jæren	189746	3686	9898	6212
13	29,2 årskyr. Jæren	257751	2238	11567	9329
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	251242	1969-	6299	8268
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	309686	3652-	5598	9250
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	134755	2331-	6094	8425
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	225057	856	23396	22540
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	88847	2915-	270-	2645
19	121 vinterfôra sauer. Landet	156091	408	5497	5089
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	134661	4843	5131	288
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	114366	3995	4133	138
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	80727	1704	1816	112
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	34750	275	302	27
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	77303	76	3	73-
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	91796	152-	399-	247-
28	234 daa korn og 79 daa potet	73636	2905	1989	916-
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	52681	843-	3233	4076

Tabell 41. Kostnader eksklusiv leid arbeid og kapitalgodtgjøring i 1998 og endringene i framregningsperioden 1998-2000. Kroner pr bruk

Nr	R E F E R A N S E B R U K -	REFERANSEBRUK			
	Navn	1998	1999-98	2000-98	2000-99
01	7,2 årskyr. Nord-Norge	219221	4734	9039	4305
02	5,6 årskyr. Vestlandet	185646	1137	3950	2813
03	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	316342	4047	9275	5228
04	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	248010	3352	11270	7918
07	12,0 årskyr. Nord-Norge	353704	6738	10845	4107
08	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	332345	7264	12869	5605
09	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	372652	8217	13539	5322
10	12,5 årskyr. Vestlandet	328476	2024	5655	3631
11	10,9 årskyr. Agder	377353	2230	5270	3040
12	12,1 årskyr. Jæren	352349	924	3358	2434
13	29,2 årskyr. Jæren	721934	11157	18571	7414
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	526123	7075	19019	11944
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	885418	6880	22194	15314
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	340463	1838	8730	6892
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	211966	4323	9861	5538
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	79291	2079	4730	2651
19	121 vinterfôra sauer. Landet	138160	3560	8542	4982
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	682300	5013	25	4988-
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	735507	821-	11311	12132
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	478095	474	5403	4929
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	136831	4092	8035	3943
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	196467	5484	10918	5434
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	305961	8878	15769	6891
28	234 daa korn og 79 daa potet	401301	12649	25663	13014
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	121669	4138	9732	5594

Nedenfor følger noen korte vurderinger av årsaker til endring i vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk i framregningen for de forskjellige produksjoner. I tabellene som følger har en sett på utslaget av endring i priser på et referansebruk innenfor hver av hovedproduksjonene.

Tabell 42. Oversikt over utslag av prisendringer på inntekt i framregningsperioden 1998-2000 på noen referansebruk. Kroner

	Pr bruk		Pr årsverk	
	1998 1999	1998 2000	1998 1999	1998 2000
Kumelkpris (ref.bruk 4)	-6251	193	-4510	139
Kumelkpris (ref.bruk 11)	-7933	245	-5128	158
Kumelkpris (ref.bruk 13)	-22717	703	-9349	289
Storfekjøttpris (ref.bruk 4)	-5790	-8763	-4177	-6323
Storfekjøttpris (ref.bruk 11)	-7701	-12057	-4978	-7794
Storfekjøttpris (ref.bruk 13)	-20219	-31676	-8321	-13035
Geitmelk (ref.bruk 17)	-2514	2392	-1495	1422
Geiteslakt	-1429	-1429	-850	-850
Sauekjøtt (ref.bruk 19)	9324	9178	7532	7414
Ull	-772	-772	-624	-624
Svinekjøtt (ref.br. 22)	-47867	-97425	-30200	-61467
Smågrissalg	-10906	-17258	-6881	-10888
Egg (ref.bruk 23)	11067	-9223	12914	-10762
Fjørfe-slakt	-1039	-1039	-1212	-1212
Korn (ref.bruk 27)	0	0	0	0
Potet (ref.bruk 28)	69475	78394	48080	54252
Frukt (ref.bruk 30)	3710	10699	2876	8294

Tabell 43. Oversikt over utslag på inntekt av endringer i priser på kraftfôr i framregningsperioden 1998-2000. Kroner

	Pr bruk		Pr årsverk	
	1998 1999	1998 2000	1998 1999	1998 2000
Kraftfôr kumelk (ref.br. 4)	1569	2437	1132	1758
Kraftfôr kumelk (ref.br. 11)	-765	2539	-495	1641
Kraftfôr kumelk (ref.br. 13)	-226	7266	-93	2990
Kraftfôr svinekj. (ref.br. 22)	12877	13573	8124	8563
Kraftfôr egg (ref.br. 23)	7250	10238	8460	11946

I det følgende er hver av hovedproduksjonene omtalt. Framregningen av kostnader blir nærmere omtalt i kapittel 7,4.

Melkeproduksjon, ku

Markedsinntekter

For alle referansebrukene med melk har markedsinntektene gått ned fra 1998 til 1999 fordi melkeprisen går ned med 13,3 øre pr liter samtidig som prisene på storfekjøtt og salg av livdyr går ned. Fra 1999 til 2000 går markedsinntektene opp for alle referansebrukene med melk (unntatt referansebruk 12). Årsaken er at melkeprisen øker igjen med 13,7 øre pr liter. Prisene på storfekjøtt og salg av livdyr går imidlertid fortsatt ned.

Alt i alt reduseres inntektene fra storfekjøttet betydelig i perioden 1998 til 2000. Alle prisene på storfeslakt og livdyr går ned både fra 1998 til 1999 og videre til 2000.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Sum pristilskudd går ned i perioden. Grunntilskuddet for melk går ned i begge framregningsårene mens grunntilskuddet for storfekjøtt går opp. De produksjonsuavhengige tilskuddene øker litt for noen av melkeproduksjonsbrukene og faller litt for andre fra 1998 til 1999. Referansebrukene 3 og 12 har hatt størst økning. Begge disse referansebrukene har noe sau som forklarer mye av økningen. Tilskuddssatsene for melkeku og storfe er hevet noe fra 1998 til 1999. Noe av årsaken til at det likevel er en nedgang i de produksjonsuavhengige tilskuddene for noen av brukene, er at det er gitt mer som engangstilskudd i 1998 enn i 1999. Fra 1999 til 2000 øker de produksjonsuavhengige tilskuddene på alle referansebrukene med kumelkproduksjon.

Geitemelkproduksjon

Markedsinntekter

Geitemelkprisen går i gjennomsnitt ned med 90,1 øre pr liter fra 1998 til 1999. Geitemelkprisen er for 1999 lik kumelkprisen. Prisnedgangen er kompensert med økt grunntilskudd for geitemelk. Prisnedgangen på geitemelk forklarer i praksis hele nedgangen i markedsinntekter på referansebruk 17. Fra 1999 til 2000 øker markedsinntektene på referansebruket. Årsaken er at geitemelkprisen går opp med 13,7 øre pr liter.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Grunntilskuddet for geitemelk økte etter jordbruksoppjøret i 1998 fra 11,80 øre pr liter til 177,90 øre pr liter. Denne økningen er, som nevnt, del av en omlegging der geitemelkprisen er redusert. Omleggingen gir halvt utslag for 1998 og fullt utslag i 1999. Tilskuddet pr dyr øker både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000 i geiteholdet. Engangstilskuddene er større i 1998 enn i 1999, og derfor blir sum produksjonsuavhengige tilskudd nesten uendret fra 1998 til 1999. Fra 1999 til 2000 går summen imidlertid betydelig opp. Dette skyldes i hovedsak økte satser for produksjonstilskudd pr melkegeit.

Kornproduksjon

Markedsinntekter

Markedsinntektene for korn endrer seg lite i perioden 1998 til 2000. Alle kornprisene er uendret i hele perioden fordi basisprisene fra Statens Kornforretning er uendret. Små endringer i markedsinntektene på kornbrukene skyldes derfor i hovedsak sideproduksjoner.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Det er ingen pristilskudd i kornproduksjonen. De produksjonsuavhengige tilskuddene forandrer seg lite i perioden. De ordinære areal- og kulturlandskapstilskuddssatsene for korn øker litt fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000. Det er gitt engangsutbetalinger både i 1998 og i 1999.

Svinekjøttproduksjon

Markedsinntekter

Pris pr kg slakt av slaktegris, purker og råner går ned med 1,98 kr pr kg fra 1998 til 1999 og videre ned med 2,05 kr pr kg fra 1999 til 2000. Prisen på smågris går ned med 15 prosent fra 1998 til 1999 og reduseres ytterligere med omtrent 10 prosent fra 1999 til 2000. Dette gir stor nedgang i markedsinntektene både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Det er ingen pristilskudd i denne produksjonen. Satsene for de produksjonsuavhengige tilskuddene pr dyr øker noe fra 1998 til 1999 og er uendret fra 1999 til 2000. Avløsertilskuddet øker mest fra 1998 til 1999. Sum tilskudd øker derfor en del fra 1998 til 1999 og er nesten uendret fra 1999 til 2000.

Saukjøttproduksjon

Markedsinntekter

Prisen på sau- og lammekjøtt øker med hele 3,19 kr pr kg fra 1998 til 1999. Prisen på ull går da ned med 1,40 kr pr kg. Fra 1999 til 2000 går prisen på sau- og lammekjøtt ned med 5 øre pr kg mens prisen på ull er uendret.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd

Det utbetalte grunntilskuddet for sauekjøtt går ned fra 1998 til 1999 og litt mer opp igjen fra 1999 til 2000. Distriktstilskudd kjøtt er uendret i alle de tre årene. Sum produksjonsuavhengige tilskudd endrer seg forholdsvis lite fra 1998 til 1999. Tilskuddet for dyr på utmarksbeite ble lagt om fra 1998 til 1999. For referansebrukene har ikke denne omleggingen gitt noen større utslag på de samlede utbetalingene. Sum produksjonsuavhengige tilskudd øker noe fra 1999 til 2000 på grunn av økte satser både for produksjonstilskudd pr sau og for tilskudd pr sau på utmarksbeite.

Frukt/potetproduksjon

Markedsinntekter

Prisene for epler, som er det viktigste fruktslaget, øker med 17 øre pr kg fra 1998 til 1999 og med 25 øre pr kg fra 1999 til 2000. Dette gjenspeiler seg i sum markedsinntekter. Prisene for plommer og søtkirsebær går litt ned i 1999 og litt opp igjen i 2000. Sum markedsinntekter øker i perioden 1998 til 2000.

Potetprisen øker med 34 øre pr kg fra 1998 til 1999 og med 4 øre pr kg fra 1999 til 2000. Dette gjenspeiler seg i betydelige økte markedsinntekter i perioden.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Samlet øker pristilskuddene for referansebruk 30 med 5,5% fra 1998 til 1999 og med 13,6% fra 1999 til 2000. Dette skyldes økte satser for distrikts- og kvalitetstilskudd frukt. Produksjonsuavhengige tilskudd endrer seg lite fra 1998 til 1999. Fra 1999 til 2000 øker satsene for areal- og kulturlandskapstilskudd frukt.

Det er ikke pristilskudd for poteter. Ordinære satser for areal- og kulturlandskapstilskudd potet på referansebruk 28 øker fra 1998 til 1999 og er uendret fra 1999 til 2000.

Eggproduksjon

Markedsinntekter

Eggprisen går opp 36 øre pr kg fra 1998 til 1999. Fra 1999 til 2000 regner en med en nedgang på 66 øre pr kg.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Fra og med 1997 falt kontraktstillegget bort i eggproduksjonen, slik at det ikke lenger er pristilskudd.

Produksjonstilskuddet pr verpehøne er uendret i perioden 1998-2000. Tilskudd til avløserordningen øker litt fra 1998 til 1999 og svært lite fra 1999 til 2000.

Selvrekrutterende kjøttproduksjon

Markedsinntekter

Markedsinntektene fra kjøtt og livdyr går ned både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000. Årsaken er at prisene på storfekjøtt og salg av livdyr går ned. Alle prisene på storfeslakt går ned både fra 1998 til 1999 og videre til 2000. Livdyrprisene for ku, okse, kvige og kalv følger de tilsvarende kjøttprisene i framregningsperioden.

Pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd.

Det utbetalte grunntilskuddet for storfekjøtt går litt opp både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000.

For de produksjonsuavhengige tilskuddene er det en nedgang fra 1998 til 1999 og en større økning igjen fra 1999 til 2000. Tilskuddssatsene pr dyr for storfe og ammeku øker både fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000. Summen av areal- og kulturlandskapstilskudd grovfôr, inkl. engangsutbetalinger, og tilskudd til dyr på utmarksbeite, går ned fra 1998 til 1999 og er nesten uendret fra 1999 til 2000. Dette skyldes i hovedsak større engangsutbetalinger (grovfôr) i 1998 enn i 1999. Tilskudd til avløserordningen øker litt fra 1998 til 1999 og svært lite fra 1999 til 2000.

7.3 Kostnadsutviklingen på referansebrukene

Slik beregningene for referansebrukene gjøres kommer kostnadsøkningen til uttrykk gjennom tre forhold:

1. De vanlige kostnadspostene som også inneholder avskrivninger etter historisk kostprinsipp (anskaffelsesprinsippet) og vedlikehold.
2. Kapitalgodtgjøringen som er sum av renter på lånt kapital, differansen mellom avskrivninger etter historisk kost- og blandet prinsipp, godtgjøring til lager og effekt av finansiering på ikke avskrivbare driftsmidler.
3. Kostnader i omsetningsleddet som gir en reduksjon i utbetalingsprisene til produsent i forhold til de tillegg som fastsettes i jordbruksoppgjøret.

Tabellen nedenfor viser den beregnede kostnadsendringen i referansebruksberegningene beregnet i år.

Tabell 44. Beregnede kostnader i referansebruksystemet, kroner pr årsverk

Beregnet 2000	Kr	Endring i prosent
1998		
Omsetningsleddet	92946	
Kostnader	257323	
Kapitalgodtgjøring	34012	
SUM	384281	
1999		
Omsetningsleddet	96396	
Kostnader	260880	
Kapitalgodtgjøring	37192	
SUM	394468	
Endring 1999-1998	10187	2,65
2000		
Omsetningsleddet	101149	
Kostnader	265641	
Kapitalgodtgjøring	34975	
SUM	401765	
Endring 2000-1999	7297	1,85

Kostnadsøkningen fra 1998 til 1999 skyldes både økte produksjonskostnader på produsentleddet og i omsetningsleddene. Kostnadsøkningen er størst i omsetningsleddene med 3,7 %. Grunnlaget for å regne på kostnadsøkningen i omsetningsleddene er differanseberegningen i totalkalkylen. Differansen er beregnet som forskjellen mellom engrospris og utbetalingspris (til produsent). På produsentleddet øker kostnadene til kapitalgodtgjøring fra 1998 til 1999 med 9,3%. Dette skyldes først og fremst renteoppgangen (se også tabell 46).

Utviklingen fra 1999 til 2000 viser også en kostnadsøkning både for produksjonskostnader og for omsetningsleddene, mens kapitalgodtgjøringen viser en nedgang. I omsetningsleddene er det regnet en kostnadsøkning for alle produksjonene unntatt for fjørfeslakt som er holdt uendret.

Gjennomsnittlig kostnadsøkning i omsetningsleddet blir 4,9%. Produksjonskostnadene øker i gjennomsnitt med 1,8%. Noe lavere rentesats enn i 1999 bidrar til en kostnadsnedgang for kapitalgodtgjøring med 6,0%.

Nedenfor følger en ytterligere beskrivelse av kostnadsutviklingen for en del viktige poster som inngår i produksjonskostnadene.

7.3.1 Krafffôr

I basisåret nyttes de registrerte prisene på basismodellene. Disse prisene regnes fram med den registrerte prisutviklingen i distriktsfelleskjøpene referansebrukene hører hjemme. Det hentes priser fra 4 ulike distrikter; Østlandet, Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag/Nord-Norge. I tabellen under har en vist prisendringen på de viktigste kraftfôrslagene i årets beregninger. Sammenveid økning i kraftfôrpris er beregnet ved hjelp av kvantum og prisøkning på hvert referansebruk og antall bruk bak hver referansebruk.

Tabell 45. Endring i kraftfôrpriser 1998-2000 sammenlignet med totalalkylen. Øre pr førenhet

Forslag	Område	1998-99	1999-00	1998-00
Drøvtyggerfôr < 100 AAT	Østlandet	-8,0	-3,9	-11,9
	Agro	4,6	-8,0	-3,4
	Vestlandet	-11,1	-10,1	-21,2
	Trøndelag /N-Norge	1,5	-11,2	-9,7
	SAMMENVEID	-4,7	-7,9	-12,6
	TOTALKALKYLEN	-2,4	-12,4	-14,8
Svinefôr	Østlandet	-13,4	0,0	-13,5
	Agro	-0,2	-9,6	-9,8
	Trøndelag /N-Norge	-4,1	-12,7	-16,7
	SAMMENVEID	-9,4	-5,0	-14,4
	TOTALKALKYLEN	-22,5	-10,3	-32,8
Verpefôr	Østlandet	-10,5	-4,3	-14,9
	TOTALKALKYLEN	-6,0	-8,2	-14,3
Alt kraftfôr	Jordbruksavtalen (øre/kg)	2,1	-4,7	-2,6
	TOTALKALKYLEN (øre/kg)	-0,1	-8,2	-8,3

I de normerte bygningene for referansebrukene med husdyr (unntatt sauebrukene) er det medregnet kraftfôrsilo. Dette innebærer at en må legge til et sekketillegg på sauebrukene og for det som ikke er hovedkraftfôrslag. For basisåret benyttes den prisen som er oppgitt i basismaterialet.

Sammenveid er prisendringene på referansebrukene noe forskjellig fra totalalkylen. Dette gjelder særlig svinefôr. Hovedforklaringen på det store spranget totalalkylen viser for svinefôr fra 1998 til 1999, er et sprang i førenhetskonsentrasjonat på +5% likt for alle distrikter etter flere år uten endring. Referansebrukene har inne ulike førenhetskonsentrasjoner mellom de ulike distriktsfelleskjøpene. Disse er justert årlig og bare Østlandet viser vesentlig økt førenhetskonsentrasjon i framregningsperioden. Endringer i priser i totalalkylen refererer her til pris før korreksjoner for småsekkeltillegg og andre rabatter.

Prisutviklingen viser en ikke ubetydelig forskjell mellom distriktene, særlig for drøvtyggerfôr <100 AAT fra 1998 til 1999 (den samme forskjellen var tydelig i fjorårets beregninger).

Totalkalkylen i gjennomsnitt og alt kraftfôr i jordbruksavtalen viser noe forskjellig utvikling. Delvis skyldes det at prisen beregnet for totalkalkylen her er pris etter korreksjon for småsekktillegg og andre rabatter.

7.3.2 Kapitalgodtgjøringen

I tillegg til avskrivninger etter anskaffelsesprinsippet, som inngår i "sum kostnader", beregnes det i referansebruksberegningene godtgjøring til kapitalen. Hva som inngår i denne beregningen av kapitalgodtgjøring går fram av tabellen under.

Tabell 46. De enkelte elementene i kapitalgodtgjøringen sammenveid pr årsverk i referansebruksberegningene for 2000

	1998	1999	2000
Effekt av finansiering på jord. veger. mv.	0	0	0
Effekt av finansiering på buskap (tap) ¹⁾	661	1287	1303
Godtgjøring til kapital bundet i varelager	0	0	0
Rentekrav på lånt kapital:	17575	21494	19475
Differanse kapitalslit ²⁾	15775	14410	14196
SUM KAPITALGODTGJØRING:	34011	37192	34974
Prosent stigning fra året før:		9,4	-6,0

¹⁾ Det har vært en prisnedgang i perioden. Dette slår ut med et tap og ikke en gevinst som ved en prisoppgang.

²⁾ Differansen mellom avskrivninger etter anskaffelsesprinsippet (som inngår i SUM KOSTNADER), og avskrivning etter blandet prinsipp.

Høyere rente på lånt kapital er det som forårsaker økt kapitalgodtgjøring fra 1998 til 1999. Renten går noe ned igjen fra 1999 til 2000, mens de andre elementene har mindre endringer.

“Effekt av finansiering på buskapen” kommer i år som en plusspost i kapitalgodtgjøringsberegningene fordi en har prisnedgang (unntatt for sau) slik at gevinsten blir et tap. Dette tapet er mindre for 1998 enn 1999 og 2000.

7.3.3 Avgifter mv.

Miljøavgiftene på handelsgjødsel (1,21 kroner pr kg nitrogen og 2,30 kroner pr kg fosfor) var like i 1998 og 1999. Stortinget har vedtatt å fjerne miljøavgiftene på handelsgjødsel fra 01.01.2000.

Miljøavgiften på plantevernmidler var 15,5 prosent av grossistpris i 1998 og var uendret fram til 1. mars 1999. Kontrollavgiften på plantevernmidler var 9 prosent av grossistpris i 1998 og var uendret fram til 1. mars 1999. Fra 1. mars 1999 ble avgiftssystemet for plantevernmidler lagt om. Avgiftene beregnes nå ut fra en normert arealdose (avgift pr dekar behandlet areal). Kontrollavgiften utgjør en fast avgift pr normert arealdose, mens miljøavgiften er differensiert og avhengig av det enkelte preparats helse- og miljøegenskaper. Preparater med uheldige egenskaper får dermed høyere avgift enn de som er vurdert som mindre uheldige. Kostnadsøkningen fra 1998 til 1999 og 2000 i tabellen nedenfor, er regnet ut på grunnlag av totalkalkylens tall for avgifter, omsetningsverdi og årsverk i jordbruket.

Mineraloljeavgiften var tidligere sammensatt av en grunnavgift, en CO₂-avgift og en tilleggsavgift (svovelavgift). Grunnavgiften ble redusert fra 1. juli 1992 og fjernet helt fra 1. januar 1993. Det har tidligere år blitt tatt hensyn til eventuelle endringer av tilleggsavgiften (svovelavgiften) i denne beregningen av endring i kostnader som følge av avgiftsendringer. Nye opplysninger i år viser

imidlertid at diesel til jordbruket allerede i flere år har hatt et så lavt svovelinnhold at den har vært fritatt for tilleggsavgiften. (En del fyringsolje til jordbruket kan derimot være/ha vært pålagt svovelavgift.) Dette har imidlertid ikke hatt noe utslag på disse kostnadsendringsberegningene de senere årene fordi denne tilleggsavgiften har vært uendret på 7,0 øre pr liter i flere år. Det har videre ikke hatt noen betydning for selve referansebruksberegningene der basismodellens kostnader til drivstoff og olje blir framregnet med tilsvarende prisutvikling i totalkalkylen.

CO2-avgiften ble prisjustert nominelt med 1,0 øre pr liter fra 1. januar 1998, med 1,5 øre pr liter fra 1. januar 1999 og med 1,0 øre pr liter fra 1. januar 2000. Fra 1. januar 2000 er farget diesel og fyringsolje dessuten pålagt en ny grunnavgift på 19,0 øre pr liter. Denne avgiften ble innført i sammenheng med økt el-avgift på elektrisk kraft. Samlet mineraloljeavgift for jordbruket er dermed 44,5 øre pr liter i 1998, 46,0 øre pr liter i 1999 og 66,0 øre pr liter fra 1.1.2000. En har bare beregnet den direkte virkningen av endrede avgifter på mineralolje. I tillegg vil endringene komme indirekte inn i en del kostnadsposter, hvor olje enten inngår direkte eller er en nødvendig del ved framstillingen. Denne kostnadsendringen har en ikke beregnet effekten av.

Arbeidsgiveravgiftssatsene er like i 1998, 1999 og 2000.

I tabellen under har en beregnet effekten på sammenveide kostnader av de nevnte avgiftsendringene. Effektene er beregnet i forhold til 1998-nivå.

Tabell 47. Endring i kostnader som følge av avgiftsendringer. Kroner. Sammenveid pr årsverk

Vare	Endring i kostnader fra 1998 til	
	1999	2000
Fullgjødsel	0	-2519
Kalksalpeter	0	-194
Drivstoff og olje	32	491
Plantevernmidler	210	386
Arbeidsgiveravgift	0	0
SUM PR ÅRSVERK	242	-1836

Sammenveid gir avgiftsendringene en beregnet kostnadsøkning på rundt 240 kroner pr årsverk fra 1998 til 1999. Fra 1998 til 2000 gir endringene en beregnet kostnadsreduksjon på rundt 1840 kroner pr årsverk. Det er bortfallet av miljøavgiftene på handelsgjødsel som er årsaken til reduksjonen i år 2000.

7.4 Sammenligninger med fjorårets beregninger

7.4.1 Forskjellen i resultater

Tabellene nedenfor viser tall beregnet pr årsverk for vederlag til arbeid og egenkapital, sum inntekter, sum kostnader og kapitalgodtgjøring for 1998 og 1999 ved årets beregninger sammenlignet med hva som ble beregnet for de samme årene ved fjorårets beregninger. Siden basismodellene er de samme er differansene naturligvis mye mindre enn tidligere år.

Det er bare forskjellen i vederlag til arbeid og egenkapital som er oppgitt pr årsverk. De andre differansene er pr referansebruk.

Tabell 48. Differanse mellom vederlag til arbeid og egenkapital for 1998 og 1999 beregnet i 1999 og tilsvarende resultat beregnet i 2000. Kroner pr årsverk

		Beregnet i fjor		Beregnet i år		Diff pr å.v. beregnet i år minus i fjor	
		1998	1999	1998	1999	1998	1999
1	7,2 årskyr. Nord-Norge	138806	135067	141661	126550	2855	-8517
2	5,6 årskyr. Vestlandet	110734	109708	112446	100348	1712	-9360
3	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	120521	125930	120807	115712	286	-10218
4	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	123346	120126	125675	111225	2329	-8901
7	12,0 årskyr. Nord-Norge	163938	155019	166894	142848	2956	-12171
8	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	122385	114992	124678	102026	2293	-12966
9	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	135453	125282	138005	110463	2552	-14819
10	12,5 årskyr. Vestlandet	127032	124165	129685	110966	2653	-13199
11	10,9 årskyr. Agder	103162	96623	105514	85783	2352	-10840
12	12,1 årskyr. Jæren	109376	105732	112248	93065	2872	-12667
13	29,2 årskyr. Jæren	141604	132608	144109	110076	2505	-22532
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	137315	126373	141041	112790	3726	-13583
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	127250	116253	131410	101611	4160	-14642
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	72798	57977	76081	53555	3283	-4422
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	138316	133598	132078	126233	-6238	-7365
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	91785	92520	87449	86089	-4336	-6431
19	121 vinterfôra sauer. Landet	127147	133623	121019	125380	-6128	-8243
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	111074	100548	123149	72250	12075	-28298
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	92819	82104	105001	64200	12182	-17904
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	80327	71448	82356	91247	2029	19799
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	22094	9572	21360	8876	-734	-696
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	81432	68778	87561	76119	6129	7341
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	145197	128842	157849	143366	12652	14524
28	234 daa korn og 79 daa potet	144280	157975	141345	179284	-2935	21309
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	148836	156490	146395	149631	-2441	-6859

Tabell 49. Sum inntekter (sum av markedsinntekter, pristilskudd og produksjonsuavhengige tilskudd) beregnet i 1998 og 1999 samt prosentvis endring. Kroner pr bruk

		Beregnet i fjor		Beregnet i år		I fjor	I år
		1998	1999	1998	1999	98-99	98-99
1	7,2 årskyr. Nord-Norge	422696	423232	422901	410830	0,1	-2,9
2	5,6 årskyr. Vestlandet	321341	322501	321103	312060	0,4	-2,8
3	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	586196	601103	585519	582686	2,5	-0,5
4	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	456948	458448	456644	441971	0,3	-3,2
7	12,0 årskyr. Nord-Norge	665569	661426	664740	638795	-0,6	-3,9
8	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	570079	569290	569845	547375	-0,1	-3,9
9	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	625652	621837	624920	598084	-0,6	-4,3
10	12,5 årskyr. Vestlandet	575924	578101	576063	555006	0,4	-3,7
11	10,9 årskyr. Agder	585538	585058	585224	562152	-0,1	-3,9
12	12,1 årskyr. Jæren	568350	572164	568203	546879	0,7	-3,8
13	29,2 årskyr. Jæren	1172539	1173510	1171237	1114834	0,1	-4,8
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	853872	850878	852994	817954	-0,4	-4,1
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	1314295	1311495	1313276	1260366	-0,2	-4,0
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	458720	450477	457541	438744	-1,8	-4,1
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	478815	475718	463727	461452	-0,6	-0,5
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	154030	157269	154030	155696	2,1	1,1
19	121 vinterfôra sauer. Landet	306765	318082	306244	315552	3,7	3,0
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	956133	955219	955367	890056	-0,1	-6,8
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	994185	995093	991816	937205	0,1	-5,5
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	599202	603458	598942	610550	0,7	1,9
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	163575	163945	162660	163378	0,2	0,4
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	268065	268683	266860	268721	0,2	0,7
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	474539	473984	471401	473368	-0,1	0,4
28	234 daa korn og 79 daa potet	679426	717615	667455	740362	5,6	10,9
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	331183	346561	327342	336585	4,6	2,8

Tabell 50. Sum kostnader (kapitalgodtgjøringen er ikke inkludert) beregnet i 1998 og 1999 samt prosentvis endring. Kroner pr bruk

		Beregnet i fjor		Beregnet i år		I fjor	I år
		1998	1999	1998	1999	98-99	98-99
1	7,2 årskyr. Nord-Norge	220169	223924	219221	223955	1,7	2,2
2	5,6 årskyr. Vestlandet	186387	187214	185646	186783	0,4	0,6
3	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	318292	320466	316342	320389	0,7	1,3
4	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	249294	253647	248010	251362	1,7	1,4
7	12,0 årskyr. Nord-Norge	355700	360892	353704	360442	1,5	1,9
8	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	334012	340007	332345	339609	1,8	2,2
9	12,5 årskyr. Flatbygdene, Tr.lag	374514	380851	372652	380869	1,7	2,2
10	12,5 årskyr. Vestlandet	330142	331395	328476	330500	0,4	0,6
11	10,9 årskyr. Agder	379278	384315	377353	379583	1,3	0,6
12	12,1 årskyr. Jæren	355241	358754	352349	353273	1,0	0,3
13	29,2 årskyr. Jæren	726260	735417	721934	733091	1,3	1,5
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	528920	537494	526123	533198	1,6	1,3
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	890510	902270	885418	892298	1,3	0,8
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	342592	347975	340463	342301	1,6	0,5
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	213628	216105	211966	216289	1,2	2,0
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	79728	81649	79291	81370	2,4	2,6
19	121 vinterfôra sauer. Landet	138921	141667	138160	141720	2,0	2,6
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	679516	688798	682300	687313	1,4	0,7
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	738262	748426	735507	734686	1,4	-0,1
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	479555	487885	478095	478569	1,7	0,1
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	137292	141281	136831	140923	2,9	3,0
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	196975	202031	196467	201951	2,6	2,8
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	307036	315488	305961	314839	2,8	2,9
28	234 daa korn og 79 daa potet	403027	414575	401301	413950	2,9	3,2
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	122617	127007	121669	125807	3,6	3,4

Tabell 51. Sum kapitalgodtgjøring beregnet i 1998 og 1999 og differansen mellom beregningsårene. Kroner pr bruk

		Beregnet i fjor		Beregnet i år		I fjor	I år
		1998	1999	1998	1999	98-99	98-99
1	7,2 årskyr. Nord-Norge	29436	30879	30428	32104	4,9	5,5
2	5,6 årskyr. Vestlandet	25660	27005	26497	28040	5,2	5,8
3	9,0 årskyr+51 sauer.Vestlandet	41807	44392	43267	45916	6,2	6,1
4	8,5 årskyr Dal-fjell.Østlandet	33366	35063	34448	36451	5,1	5,8
7	12,0 årskyr. Nord-Norge	44289	49403	46008	51510	11,5	12,0
8	11,9 årskyr dal/fj.Trøndelag	43189	48055	44873	50136	11,3	11,7
9	12,5 årskyr. Flatbygdene,Tr.lag	46197	51435	48021	53730	11,3	11,9
10	12,5 årskyr. Vestlandet	45961	51395	47743	53508	11,8	12,1
11	10,9 årskyr. Agder	42954	47788	44641	49863	11,3	11,7
12	12,1 årskyr. Jæren	48061	53860	49951	56056	12,1	12,2
13	29,2 årskyr. Jæren	95102	109226	99118	114258	14,9	15,3
14	16,5 årskyr. Flatbygdene, Østl.	65152	74287	67920	77674	14,0	14,4
15	24,4 årskyr. Flatbygdene, Østl.	96117	109873	100254	114752	14,3	14,5
16	13,4 ammekyr+158 daa korn Øst.f	36851	39365	38106	40853	6,8	7,2
17	68,6 årsgeiter. Nord-Norge	28390	30893	29605	32839	8,8	10,9
18	63,2 vinterfôra sauer. Vestl.	13540	14372	13962	14494	6,1	3,8
19	121 vinterfôra sauer. Landet	17683	18606	18262	18612	5,2	1,9
21	28 avlssvin+202 daa korn.Tr.l	76461	85234	79846	89382	11,5	11,9
22	27 avlssvin+292 daa korn.Ø.fl	85972	96335	89883	100762	12,1	12,1
23	1519 inns.høner+212 daa korn.Ø.	46710	50698	50268	53782	8,5	7,0
24	162 daa korn. Flatb. Østlandet	19257	19620	19784	19943	1,9	0,8
26	262 daa korn Skogsb. Østlandet	28257	30475	29327	31070	7,8	5,9
27	413 daa korn. Flatb. Østlandet	42488	47563	44370	48567	11,9	9,5
28	234 daa korn og 79 daa potet	59691	65761	61910	67346	10,2	8,8
30	35,5 daa frukt+18 sau. Vestl.	16419	17525	16824	17754	6,7	5,5

7.4.2 Forklaringer på forskjellene for de enkelte referansebruk

Nedenfor er det gitt en forklaring på forskjeller mellom årets beregninger pr bruk for basisåret 1998 og fjorårets beregninger (i publikasjonen) for framregningsåret 1998.

Det er bare forskjellen i vederlag til arbeid og egenkapital som er oppgitt pr årsverk. De andre differansene er pr referansebruk.

Generelt vil vanligvis blant annet endringer i volum og utskifting av typebruk fra et beregningsår til et annet gjøre at beregningsresultatene blir forskjellig. Slike forhold har tidligere hatt betydning når en sammenligner nivået mellom ulike beregningsår slik vi gjør her. Spesielt i år er at volum og typebruk er uendret fra fjorårets beregninger. De nevnte forholdene har uansett ikke betydning for utviklingen fra basisåret til de to framregningsårene i referansebruksberegningene slik de er presentert foran. Hovedformålet med referansebruksberegningene er bl.a. å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksavtalene.

Generelle årsaker til forskjellene som er vist i 7.4.1 er i år følgende:

- Nye arbeidsforbruksnormer gir nytt årsverkstall
- De fleste priser er oppdatert med endringer i totalkalkylen i forhold til foreløpig regnskap. På inntektssiden er det endrede priser på melk (+ 0,53 øre på alle referansebruk) og redusert pris

på salg av grovfôr som er de viktigste forandringene. Kornprisene er noe lavere og det samme gjelder poteter. Alle tilskudd er identisk det som ble beregnet i publikasjonen i fjor.

- Arbeidsgiveravgiften er noe endret pga. endret timetall (leid arbeid). Det er en konsekvens av endrede arbeidsnormer. Grunnbeløp yrkesskadepremie er økt med 9 kroner på alle bruk. Innkjøp av høy/grovfôr har redusert pris jamfør inntektssiden. Ellers er maskinleie, avskrivning og vedlikehold regnet på nytt, og dette har medført justerte beløp. Det ble funnet et par feil i beregningen av vedlikehold på redskaper og på traktor. Dette gjaldt referansebruk nr. 21 der registrert tall var brukt i stedet for normert for redskaper, og for referansebruk nr. 26 der det var en beregningsfeil for redskaper og traktor (det var dividert på 2 i stedet for korrekt 3 år). Normeringsberegningen fungerer slik at dette medførte litt lavere kostnader både på redskaper og traktor for alle bruk.
- Renteendring i forhold til fjorårets beregning betyr mest for en generell økning i kapitalgodtgjøring.

Siden faktorene som er endret i forhold til fjorårets publikasjon er svært få og generelt omtalt ovenfor, gjør vi bare en summarisk gjennomgang av endringene på hvert referansebruk.

Referansebruk 1

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2900 kr høyere. Antall årsverk er 0,024 lavere.

Totale inntekter er 200 kr høyere enn i fjor og dette er markedsinntekter melk. Inntektene fra melk inkl. grunntilskudd og distriktstilskudd har økt med 200 kr. Oppnådd pris er 0,53 øre høyere pr liter kumelk.

Kostnadene eksklusiv leid arbeid er redusert med 900 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 000 kroner.

Referansebruk 2

Vederlaget til arbeid og egenkapital pr årsverk er 1700 kr høyere. Antall årsverk er 0,018 lavere.

Totale inntekter er 200 kr lavere. Kostnadene er redusert med 700 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 800 kroner.

Referansebruk 3

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 300 kr høyere. Antall årsverk er 0,006 lavere.

Totale inntekter er 700 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 000 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 500 kroner.

Referansebruk 4

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2300 kr høyere. Antall årsverk er 0,027 lavere.

Totale inntekter er 300 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 300 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 100 kroner.

Referansebruk 7

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 3000 kr høyere. Antall årsverk er 0,032 lavere.

Totale inntekter er 800 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 000 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 700 kroner.

Referansebruk 8

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2300 kr høyere. Antall årsverk er 0,031 lavere.

Totale inntekter er 200 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 700 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 700 kroner.

Referansebruk 9

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2600 kr høyere. Antall årsverk er 0,033 lavere.

Totale inntekter er 700 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 900 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 800 kroner.

Referansebruk 10

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2700 kr høyere. Antall årsverk er 0,032 lavere.

Totale inntekter er 100 kr høyere. Kostnadene er redusert med 1 700 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 800 kroner.

Referansebruk 11

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2400 kr høyere. Antall årsverk er 0,036 lavere.

Totale inntekter er 300 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 900 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 700 kroner.

Referansebruk 12

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2900 kr høyere. Antall årsverk er 0,031 lavere.

Totale inntekter er 100 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 900 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 900 kroner.

Referansebruk 13

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2500 kr høyere. Antall årsverk er 0,050 lavere.

Totale inntekter er 1 300 kr lavere. Kostnadene er redusert med 4 300 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 4 000 kroner.

Referansebruk 14

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 3700 kr høyere. Antall årsverk er 0,056 lavere.

Totale inntekter er 900 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 800 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 2 800 kroner.

Referansebruk 15

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 4200 kr høyere. Antall årsverk er 0,082 lavere.

Totale inntekter er 1 000 kr lavere. Kostnadene er redusert med 5 100 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 4 100 kroner.

Referansebruk 16

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 3300 kr høyere. Antall årsverk er redusert med 0,051.

Totale inntekter er 1 200 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 100 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 300 kroner.

Referansebruk 17

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er redusert med 6200 kr. Antall årsverk er 0,030 lavere.

Totale inntekter er 15 100 kr lavere. Denne store nedgangen skyldes at geitemelkprisen i fjorårets framregning ble satt til 459,70 øre pr kg mens prisen i årets beregning er 404,64 øre pr kg. Tallene bygger på tilsvarende endring som har skjedd i totalkalkylen. Beregningen i fjor bygde på at kumelk og geitemelkprisen skulle være like fra og med 2. halvår. En gjorde ikke spesielle beregninger av kvantumsfordeling mellom halvårene og ulikheter mellom meieriselskapene.

Kostnadene er redusert med 1 700 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 200 kroner.

Referansebruk 18

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 4 300 kr lavere. Antall årsverk er økt med 0,033.

Totale inntekter er uendret. Kostnadene er redusert med 400 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 400 kroner.

Referansebruk 19

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 6 100 kr lavere. Antall årsverk er 0,057 høyere.

Totale inntekter er 500 kr lavere. Kostnadene er redusert med 800 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 600 kroner.

Referansebruk 21

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er økt med 12 100 kr. Antall årsverk er redusert med 0,233.

Totale inntekter er 800 kr lavere. Kostnadene er økt med 2 800 kr. Årsaken til kostnadsvekst på dette referansebruket er at vedlikehold maskiner og redskaper i fjor feilaktig ble satt til 13 602 kroner som var den registrerte kostnaden, mens dette nå er rettet til 18 265 (normert jf. avsnitt 6.4). Kapitalgodtgjøringen er økt med 3 400 kroner.

Referansebruk 22

Vederlag til arbeid og egenkapital er 12 200 kr lavere. Antall årsverk er 0,246 lavere.

Totale inntekter er 2 400 kr lavere. Kostnadene er redusert med 2 800 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 3 900 kroner.

Referansebruk 23

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2 000 kr høyere. Antall årsverk er 0,051 lavere.

Totale inntekter er 300 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 500 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 3 600 kroner.

Referansebruk 24

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 700 kr lavere. Antall årsverk er 0,035 lavere.

Totale inntekter er 900 kr lavere. Kostnadene er redusert med 500 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 500 kroner.

Referansebruk 26

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 6 100 kr høyere, antall årsverk er 0,057 lavere.

Totale inntekter er 1 200 kr lavere. Kostnadene er redusert med 500 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 100 kroner.

Referansebruk 27

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 12 700 kr høyere. Antall årsverk er 0,094 lavere.

Totale inntekter er 3 100 kr lavere. Kostnadene er redusert med 1 100 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 1 900 kroner.

Referansebruk 28

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk har gått ned med 2 900 kr. Antall årsverk er redusert med 0,057.

Totale inntekter er 12 000 kr lavere. Dette skyldes at potetprisen er nesten 5 øre pr kg lavere enn i fjorårets beregning. Også kornprisene er noe lavere. Kostnadene er redusert med 1 700 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 2 200 kroner.

Referansebruk 30

Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk er 2 400 kr lavere. Antall årsverk er 0,001 lavere.

Totale inntekter er 3 800 kr lavere. Den viktigste årsaken er 13 øre lavere pris pr kg for epler klasse 1 til konsum. Kostnadene er redusert med 900 kr. Kapitalgodtgjøringen er økt med 400 kroner.

8 SAMMENLIGNING AV RESULTATENE I REFERANSEBRUKS-SYSTEMET MED RESULTATENE FRA NORMALISERTE REGNSKAPER

8.1 Innledning

I dette kapitlet er det foretatt en sammenligning av resultatene i referansebruksberegningene inkludert produktivitetsendringer med resultatene fra totalkalkylens normaliserte regnskaper. Resultatene fra referansebrukene er beregninger utført på bruksnivå, mens totalkalkylens normaliserte regnskaper er et sektorregnskap med aggregerte tall for hele det norske jordbruket fordelt ut på totalt antall årsverk. På en del områder vil det derfor være ulike beregningsprinsipper som er lagt til grunn i de to systemene. Totalkalkylen vil i større grad fange opp strukturelle endringer i jordbruket og utvalget av referansebruk er ikke representativt for totaljordbruket.

I avsnitt 8.2 er noen årsaker til ulik utvikling i vederlaget til arbeid og egenkapital pr årsverk fra 1998 til 1999 og fra 1999 til 2000 mellom de to beregningssystemene forklart.

En har i avsnitt 8.3 antydnet noen årsaker til ulikt nivå.

8.2 Nærmere om beregningsresultatene

Til sammenligningen har en beregnet et grovt gjennomsnitt av vederlaget til arbeid og egenkapital på referansebrukene inkludert de produktivitetsendringer som observeres på enkeltbruksnivå.

Normaliserte regnskaper og beregnet gjennomsnittlig referansebruksinntekt inkludert produktivitetsendringer viser følgende utvikling mht. resultat og årlig endring i vederlaget til arbeid og egenkapital i kroner pr årsverk.

Tabell 52. Vederlag til arbeid og egenkapital i kroner pr årsverk

	Normaliserte regnskaper		Referansebruksinnt. inkl. prod.endring	
	Kr/årsv	Endring	Kr/årsv	Endring
1998	146200		119800	
1999	138400	- 7800	106500	- 13300
2000	148400	9900	107100	600

Tabellen viser at inntektsutviklingen er noe forskjellig i de to beregningssystemene. Sammenlignet med gjennomsnittlig referansebruksinntekt inkludert produktivitetsendringer, finner vi en forskjell på omlag 5500 kroner pr årsverk mindre nedgang i normaliserte regnskaper fra 1998 til 1999 og en forskjell på omlag 9300 kroner pr årsverk større økning fra 1999 til 2000.

Grunnlagstallene viser at delkomponentene produksjonsinntekter, direkte tilskudd og kostnader alle viser større tall pr årsverk i referansebruksystemet enn i normaliserte regnskaper alle tre år. Spesielt er kostnadene adskillig større på referansebrukene, slik at vederlaget til arbeid og egenkapital blir størst i normaliserte regnskaper. Både inntektene og kostnadene øker imidlertid

mest i normaliserte regnskaper i perioden, slik at alle de tre delkomponentene nærmer seg referansebrukssystemet. Inntektene i normaliserte regnskaper vokser relativt mer enn kostnadene sammenlignet med referansebrukene. Derved får normaliserte regnskaper en relativt gunstigere utvikling for vederlag til arbeid og egenkapital.

I avsnitt 8.3 gis det eksempler på relativt betydelige poster som kommer inn i normaliserte regnskaper både på inntekts- og kostnadssiden, men som ikke er med i referansebruksberegningene. Endring i slike poster kan forklare deler av forskjellene også i utvikling.

En generell forklaring til den ulike utviklingen, er at referansebrukene ikke er representative for det norske jordbruket som en helhet, mens en i normaliserte regnskaper har inne den fordelingen som faktisk finnes i jordbruket, både mellom produksjoner, bruksstørrelser og distrikter.

I tillegg til de produktivitetsendringene en beregner på referansebrukene vil en i totalalkylen også ha en effekt av at det i hovedsak er små bruk som legges ned og at de gjenværende brukene økes i størrelse og produksjonsomfang. Etersom arbeidsforbruket stort sett er høyere pr enhet på små bruk enn på store bruk fører dette til sterkere reduksjon i arbeidsforbruk enn på referansebrukene. I totalalkylen vil en også i større grad få inn effekter av endringer i faktorinnsats og produksjon.

Grovt vurdert inngår omtrent 80 % av inntektspostene i normaliserte regnskaper også i referansebrukene, mens resten ikke er dekket opp i referansebruksberegningene. Poster en da har regnet ikke inngår i referansebrukene er stråfôr, grønnsaker, bær, blomster, fjørfe (kylling), pelsdyr, kaniner og bier, kjøreinntekter, arbeidsinntekter (egne investeringer), husdyrstatusendringer og salg av levende dyr.

Også blant inntektspostene som er felles for de to beregningssystemene kan det være forskjeller. Et eksempel på dette er salg av melkekvoter som i normaliserte regnskaper er en del av inntektene under melk, men er ikke eksisterende på referansebrukene. Fra 1999 til år 2000 øker inntektene fra melkekvotesalg med omtrent 3000 kroner pr årsverk.

Normaliserte regnskaper omfatter flere tilskuddsordninger enn de som inngår i referansebrukene. En vil få et avvik dersom disse tilskuddene utvikler seg ulikt i perioden i forhold til et gjennomsnitt av de tilskuddene som inngår i referansebrukene. I årets beretninger øker tilskuddene over to framregningsår med drøyt 7000 kroner mer i normaliserte regnskaper enn i referansebrukssystemet. Økt tilskudd til tidligpensjon og til avløserrefusjon under sykdom er for eksempel ikke med i referansebruksberegningene. Begge disse ordningene har bidratt til den beskrevne økningen i normaliserte regnskaper i framregningsperioden.

Forskjeller i beregning av gjeld gir forskjellige rentekostnader i de to systemene. Også ved beregningen av effekt av finansiering på lånt kapital vil en få noe ulik utvikling for de to beregningssystemene. I totalalkylen beregnes kapitalslitet etter gjenanskaffelsesprinsippet mens en i referansebrukene avskriver driftsmidlene etter blandet prinsipp. Kapitalslitet vil kunne utvikle seg ulikt i de to beregningssystemene siden det vil være ulik vekt for de ulike maskingruppene i de to beregningssystemene. De ulike maskingruppene har som kjent ulik prisstigning.

8.3 Årsaker til ulikt nivå

I avsnitt 8.2 har en forsøkt å forklare den ulike utviklingen en finner fra året 1998 til 1999 og 2000. Mange vil dessuten spørre seg hvorfor utgangspunktet i året 1998 er så forskjellig i normaliserte regnskaper og et gjennomsnitt av referansebrukene. I forrige kapittel ble noen av forskjellene mellom de to systemene påpekt, og disse forskjellene kan bidra til både ulikt nivå og ulik utvikling. Det er svært vanskelig å gjøre beregninger som tallfester bidrag til ulikt nivå mellom de to systemene, og dette er i liten grad forsøkt.

Viktige forskjeller som kan bidra til ulikt nivå vil være:

- Antall årsverk (normeres i referansebrukene)
- Kapitalslitet (normeres i referansebrukene, og en forutsetter opprettholdt kapital. I normaliserte regnskaper inngår avviklingsbruk slik at kapitalslitet kan bli lavere.)
- Alle jordbrukets produksjoner inngår i totalkalkylens normaliserte regnskaper, men omlag 20% av disse inngår ikke i referansebrukene. Disse produksjonene kan ha et annet nivå for vederlag til arbeid og egenkapital enn øvrige produksjoner.
- Referansebrukene har med poster som ikke inngår i normaliserte regnskaper slik som jordleie og arbeidsgiveravgift.
- Normaliserte regnskaper har med poster som ikke inngår i referansebrukene. Normaliserte regnskaper har høyere nivå fordi utgifter under sykdom og utgifter til kommunal vikarordning nå bare blir ført som inntekt i normaliserte regnskaper. Dette er forhold som ikke er endret tilsvarende i referansebrukssystemet. I normaliserte regnskaper betyr dette en nivåforskjell på 2-3000 kroner pr årsverk. Også andre poster ligger inne normaliserte regnskaper, men ikke i referansebrukene. Tidligpensjonsordning bidrar til høyere nivå i normaliserte regnskaper og tilskudd til samdrifter bidrar også til høyere nivå (de to postene forklarer i underkant av 1000 kroner pr årsverk). Noen poster trekker også i motsatt retning. I forbindelse med budsjettbehandlingen i Stortinget høsten 1998 fikk jordbrukstilskuddene ett uspesifisert kutt som er lagt inn i normaliserte regnskaper for 1999, men ikke i referansebrukene. Det medførte en nivåreduksjon på ca. 1200 kr pr årsverk.
- Melkekvotesalg er ingen inntektspost i referansebrukene slik den er i normaliserte regnskaper. Økt salg av melkekvoter betyr drøyt 7000 kr pr årsverk i nivåforskjell for år 2000. I 1999 er nivåforskjellen på drøyt 4000 kr pr årsverk høyere inntekt i normaliserte regnskaper enn på referansebrukene.